

PRITARTA

Kauno r. savivaldybės administracijos
Direktorius

2023 m. balandžio 19 d. įsakymu Nr. ĮS-1284.

PRITARTA

Kauno r. Garliavos lopšelio-darželio „Eglutė“
tarybos

2023 m. vasario 3 d. protokolu Nr. 2.

**KAUNO R. GARLIAVOS LOPŠELIO-DARŽELIO „EGLUTĖ“
IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA
„VAIKYSTĖS TAKELIU VEDINI“**

GARLIAVA

2022 METAI

TURINYS

1. Bendrosios nuostatos.....	2
1.1. Vaikai ir jų poreikiai.....	2
1.2. Mokytojų ir kitų specialistų pasirengimas.....	3
1.3. Regiono ir švietimo tiekėjo savitumas.....	3
1.4. Tėvų (globėjų) ir vietos bendruomenės poreikiai.....	3
1.5. Požiūris į vaiką ir jo ugdymą.....	4
2. Ikimokyklinio ugdymo principai.....	5
3. Tikslas ir uždaviniai.....	6
4. Ugdymo turinys.....	6
4.1. Ugdymo metodai ir priemonės.....	41
5. Ugdymo pasiekimai ir jų vertinimas.....	44
6. Naudota literatūra ir šaltiniai.....	46
Priedai.....	48

1. BENDROSIOS NUOSTATOS

Švietimo teikėjo pavadinimas: Kauno r. Garliavos lopšelis-darželis „Eglutė“.

Įsteigimo data: 1968-09-01.

2013-2014 metais atlikta įstaigos vidaus patalpų renovacija, modernizacija.

Lopšelis-darželis – Kauno r. savivaldybės biudžetinė įstaiga.

Grupė – ikimokyklinio ugdymo mokykla.

Tipas – lopšelis-darželis.

Pagrindinė veikla – ikimokyklinis, priešmokyklinis ugdymas.

Adresas: S. Lozoraičio g. 5A, Garliava, LT-53223, Kauno rajonas.

Elektroninis paštas: eglutegarliava@gmail.com

Internetinė svetainė: www.eglutegarliava.lt

Garliavos lopšelio-darželio „Eglutė“ (toliau - lopšelis-darželis) ikimokyklinio ugdymo programa skirta vaikams nuo 1,5 iki 5/6 metų. Programa atnaujinta vadovaujantis LR švietimo įstatymu, Vaiko gerovės valstybės politikos koncepcija, Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencija, ikimokyklinio ugdymo programų kriterijų aprašu, Garliavos lopšelio-darželio „Eglutė“ nuostatais, patvirtintais Kauno rajono savivaldybės tarybos 2020 m. sausio 23 d. sprendimu Nr. TS -13, kitais teisės aktais, reglamentuojančiais IU ugdymą.

1.1. VAIKAI IR JŲ POREIKIAI

Dvylikoje lopšelio-darželio grupių ugdomi 2 - 5/6 metų vaikai. Formuojamos ikimokyklinio amžiaus grupės pagal vaikų amžių arba mišraus amžiaus grupės. Ikimokyklinis ugdymas padeda tenkinti vaikų prigimtinius, kultūros, etninius, socialinius, pažintinius poreikius. Siekiant geros vaikų gyvenimo ir ugdymo kokybės būtinas trijų bazinių vaiko poreikių tenkinimas:

- vaikų saugumo siekimas ir sveikatos saugojimas;
- palankių santykių su kitais vaikais ir suaugusiais, kurie juos globoja ir ugdo, skatinimas ir palaikymas;
- įvairių ugdymosi galimybių, tenkinančių skirtingus vaikų vystymosi poreikius sudarymas.

Lopšelyje-darželyje laiduojamas vaiko asmenybės auginimas ugdant aktyvų savimi ir savo gebėjimais pasitikintį, stiprią pažinimo motyvaciją turintį vaiką. Dalis darželį lankančių vaikų turi kalbos ir komunikacijos sutrikimų, jiems yra teikiama logopedo pagalba. Programa

pritaikyta skirtingą socialinę patirtį turintiems, įvairių gebėjimų vaikams. Pagal poreikį gali būti teikiama mokytojo padėjėjo pagalba.

1.2. MOKYTOJŲ IR KITŲ SPECIALISTŲ PASIRENGIMAS

Lopšelyje-darželyje dirba kvalifikuoti ikimokyklinio ugdymo mokytojai, priešmokyklinio ugdymo mokytojai, meninio ugdymo (muzikos ir dailės) mokytojai, logopedai, psichologas, visuomenės sveikatos priežiūros specialistas. Mokytojai atviri kaitai, naujovėms, iniciatyvūs, gebantys taikyti komandinį darbą, nuolat besimokantys, sistemingai dalyvaujantys kvalifikaciniuose renginiuose. Lopšelyje-darželyje veikia vaiko gerovės komisija, kuri atlieka pradinį vaiko specialiųjų poreikių vertinimą ir bendradarbiaudama su specialistų komanda ir tėvais (globėjais) aptaria didelių specialiųjų ugdymosi poreikių vaikams pritaikytas programas, individualius pagalbos planus, teikia konsultacijas, rekomendacijas ugdytinių tėvams (globėjams), mokytojams. Pagal poreikį psichologas vaikams organizuoja individualias arba grupines veiklas, konsultuoja ugdytinių tėvus. Mokytojas sprendimus dėl vaikų pasiekimų vertinimo, ugdymosi rezultatų, turinio ir jo organizavimo, priima kartu su tėvais (globėjais), kitais ugdymo įstaigos mokytojais ir specialistais.

1.3. REGIONO IR ŠVIETIMO TEIKĖJO SAVITUMAS

Lopšelis-darželis yra patogioje strateginėje vietoje šalia Kauno miesto: naudojamos Kauno ir Garliavos miesto kultūrinėmis ir edukacinėmis aplinkomis. Siekdami vaiko gerovės ir ugdymo kokybės bendradarbiaujame su Garliavoje esančiomis švietimo įstaigomis, Garliavos sporto ir kultūros centru, Kauno apskrities viešąja biblioteka, Pedagogine psichologine tarnyba, seniūnijomis.

Nuo 2002 metų lopšelis-darželis dalyvauja Kauno r. sveikatą stiprinančių mokyklų tinklo veikloje, nuo 2007 metų – Lietuvos sveikatą stiprinančių mokyklų tinklo veikloje. Prioritetinė sritis – įstaigos bendruomenės narių sveikatos stiprinimas. Sveikatingumo veikla integruojama į visą ugdymosi procesą.

1.4. TĖVŲ (GLOBĖJŲ) IR VIETOS BENDRUOMENĖS POREIKIAI

Ugdytinių tėvai savo lūkesčius išsako lopšelio-darželio taryboje, mokytojams arba kitiems darželio specialistams, administracijai pokalbių metu, anketinių apklausų metu.

Atliktų apklausų rezultatai rodo, kad tėvai pasitiki įstaiga, joje dirbančiais mokytojais ir kitais darbuotojais, žino, kad iškilus vaiko ugdymosi sunkumams sulauks profesionalios pagalbos. Tėvai (globėjai) pageidauja, kad vaikai būtų ugdomi modernioje, saugioje aplinkoje, susirastų draugų, įgytų įvairių gebėjimų, reikalingų sėkmingam ugdymuisi mokykloje. Pasitelkiant tėvų savanorišką veiklą kuriamos, tobulinamos įvairios vidaus ir lauko edukacinės erdvės. Tėvai (globėjai) dalyvauja grupių tėvų susirinkimuose, paskaitose, talkose, išvykose, talkina vietos bendruomenės organizuojamuose renginiuose.

Lopšelis-darželis palaiko glaudžius ryšius su vietos bendruomene. Lopšelių-darželių lankantys vaikai savo kūryba, menine raiška prisideda prie aktyvaus Garliavos bendruomenės gyvenimo, dalyvauja Garliavos miesto šventėse, Garliavos kultūros ir sporto centro renginiuose, akcijose.

1.5. POŽIŪRIS Į VAIKĄ IR JO UGDYMĄ

Ugdoma pagal ikimokyklinio ugdymo programą „Vaikystės takeliu vedini“. Integruojamos „Sveikatos stiprinimo programa“, emocinio intelekto ugdymo programa „Kimochis“ ikimokyklinio ugdymo grupėse.

Lopšelio-darželio prioritetas – užtikrinti kokybišką ugdymą, atliepiant vaikų ir tėvų lūkesčius ir patenkinant vaikų poreikius. Lopšelio-darželio ikimokyklinio ugdymo programa parengta remiantis valstybei svarbiais dokumentais: Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencija, ratifikuota 1995 m. liepos 3 d. Lietuvos Respublikos įstatymu Nr. I-983 (Žin., 1995, Nr. 60-1501) kurioje: „pripažįsta kiekvieno vaiko teisę turėti tokias gyvenimo sąlygas, kokių reikia jo fiziniam, protiniam, dvasiniam, doroviniam ir socialiniam vystymuisi“. Vaiko gerovės valstybės politikos koncepcija, patvirtinta Lietuvos Respublikos seimo 2003 m. gegužės 20 d. nutarimu Nr. IX-1569 (Žin., 2003, Nr. 52-2316) kurioje teigiama: „atsižvelgiant į brandą, vaikui sudaromos sąlygos ir suteikiamos galimybės aktyviai dalyvauti visuomenės gyvenime, realizuoti savo visuomeniškumą ir pilietiškumą, ypač priimant sprendimus, turinčius įtakos vaiko gerovės užtikrinimui. Vaiko ir suaugusiojo santykiai tampa lygiaverčiai. Sprendimai daromi ne dėl vaiko, bet su vaiku. Socialinės paramos ir Šeimos politikos koncepcijos yra pertvarkomos matant vaiką kaip lygiateisį dalyvį skirstant valstybės išteklius ir paslaugas; suteikiant vaikui reikalingą informaciją; suteikiant vaikui teisę išsakyti savo nuomonę; konsultuojant vaiką pagal jo psichinę ir emocinę brandą; teikiant visų formų paslaugas vaikui ir šeimai, yra reikšminga vaiko nuomonė“.

Lietuvos Respublikos Švietimo įstatymas, pakeitimo įstatymu 2011m. kovo 11d. 7 straipsnis. Ikimokyklinis ugdymas. 2 dalis: „Ikimokyklinis ugdymas vyksta šeimoje, o tėvų

(globėjų) pageidavimu - pagal ikimokyklinio ugdymo programą. Švietimo ir mokslo ministro ir socialinės apsaugos ir darbo ministro nustatyta tvarka ir atvejais vaikui ikimokyklinis ugdymas gali būti privalomas.

Lopšelio-darželio ikimokyklinio ugdymo programa parengta vadovaujantis humanistinio ugdymo filosofija. Humanistinė ugdymo paradigma gali iš esmės pakeisti švietimo sistemą bei padėti ugdyti kritiškai mąstančią, savarankišką bei kūrybingą visuomenę. Pagrindinis humanistinės ugdymo paradigmos principas – kiekvieno mokinio kaip asmens pripažinimas ir pagarba jo gabumams, laisvė pasirinkti bei atsakomybės ugdymas.

C. Rogers, humanistinės psichologijos pradininkas, mokymą aiškina taip: „Mes negalime tiesiogiai išmokyti kito žmogaus, mes tik galime padėti jam išmokti“. Edukologės O. Monkevičienės apibrėžtas mokytojo vaidmuo, svarbus įgyvendinant šią programą: ugdytojas suteikia vaikui laisvę veikti, padeda atsiskleisti asmenybei, jo galioms. Vaikas laisvai mokosi to, kas jam įdomu ir atitinka individualius interesus. Ugdymasis veikiant pabrėžia ugdymosi proceso svarbą, o ne rezultatą.

2. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI

Ikimokyklinio ugdymo programos turinys sudarytas remiantis šiais principais:

Individualizavimo – ugdymas grindžiamas vaiko asmenybės pažinimu, sudaromos galimybės ugdytis pagal savo amžių, poreikius, gebėjimus, parenkant metodus, turinį ir pritaikant aplinką.

Socialumo - ugdymo turinys, pritaikytas skirtingoje socialinėje ir kultūrinėje aplinkoje augusiam ir ugdytam vaikui. Puoselėjamos vaiko tautinės, patriotinės ir pilietinės vertybės. Siekiama, kad mažieji įgytų socialinių įgūdžių ir gebėjimų, padedančių gyvenant demokratinėje visuomenėje.

Integracijos – siekiama fizinio, psichinio ir socialinio ugdymo darnos, vaiko pažinimo ir besiformuojančio vaizdo apie supantį pasaulį vientisumo.

Tautiškumo – puoselėjamos lietuvių liaudies tradicijos ir papročiai, kultūros vertybės, ugdomas tautinis ir pilietinis sąmoningumas.

Tęstinumo – atsižvelgiant į vaikų įgytą patirtį ir gebėjimus šeimoje, siekiama ugdymo tęstinumo ikimokyklinėse bei priešmokyklinėse grupėse.

Konfidencialumo – informacija apie vaiką ir jo šeimą neviešinama su vaiko atveju nesusijusiems asmenims.

Atsinaujinimo – ugdymo turinys nuolat atnaujinamas, derinamas su ugdymuisi keliamais tikslais ir uždaviniais.

Inovatyvumo – skatinamas naujų technologijų naudojimas, inovacijų ir veiksmingiausių veikimo būdų paieška ir taikymas.

Sąveikos – ugdymas grindžiamas vaiko, tėvų (globėjų, rūpintojų), mokytojų ir kitų dalyvaujančių, vykdamas ikimokyklinio ugdymo programą, sąveika. Mokytojai vadovaujasi nuostata, kad sąveika tarp jų ir ugdytinių, grupės vaikų tarpusavio sąveika, ugdytojų tarpusavio sąveika turi lemiamos įtakos visapusiškai vaiko raidai.

3. TIKSLAS IR UŽDAVINIAI

Tikslas. Atsižvelgiant į pažangiausias mokslo ir visuomenės raidos tendencijas, kurti sąlygas padedančias vaikui tenkinti prigimtinius, kultūros, taip pat etninės, socialinius, pažintinius poreikius ir siekti vaiko pažangos.

Uždaviniai. Užtikrinti pozityvų, pasitikėjimu ir pagarba grįstą vaikų, tėvų (globėjų), mokytojų, specialistų bendradarbiavimą organizuojant kokybišką ugdymą(si), siekti, kad vaikas:

- gebėtų kūrybiškai veikti: žaisti, tyrinėti, eksperimentuoti, kurti, dirbti, judėti ir bendradarbiauti;
- turtintų kalbą, kaip pagrindinę bendravimo ir saviraiškos priemonę;
- mokytųsi pažinti savo emocijas, jį supantį pasaulį ir kurtų tvirtus santykius;
- siektų stiprinti savo fizinę ir psichinę sveikatą, patenkintų saugumo, aktyvumo ir judėjimo poreikius;
- ugdytųsi tautines, patriotines ir pilietines vertybes.

4. UGDYMO TURINYS

Ikimokyklinio ugdymo programos „Vaikystės takeliu vedini“ turinys parengtas atsižvelgiant į „Ikimokyklinio ugdymo metodines rekomendacijas“, „Žaismė ir atradimai“ rekomendacijas ikimokyklinio ugdymo pedagogams. Ugdymo pagrindiniai lūkesčiai – sveikas, orus, smalsus, bendraujantis, kuriantis, sėkmingai besiuogdantis vaikas. Mokytojas planuoja ugdymo turinį, vaiko pagrindinėms šešioms kompetencijoms ugdytis ir fiksuoja vaiko pasiekimus aštuoniolikoje sričių (žr. 1 lentelė).

Lūkesčiai - pasiekimų sritys – kompetencijos

Lūkesčiai	Pasiekimų sritys	Kompetencijos
Sveikas	<ul style="list-style-type: none"> • Fizinis aktyvumas • Kasdieninio gyvenimo įgūdžiai 	Sveikatos saugojimo
Orus	<ul style="list-style-type: none"> • Savivoka ir savigarba • Emocijų suvokimas ir raiška • Savireguliacija savikontrolė • Santykiai su bendraamžiais • Santykiai su suaugusiais 	Socialinė
Smalsus	<ul style="list-style-type: none"> • Aplinkos pažinimas • Skaičiavimas ir matavimas 	Pažinimo
Bendraujantis	<ul style="list-style-type: none"> • Sakytinė kalba • Rašytinė kalba 	Komunikavimo
Kuriantis	<ul style="list-style-type: none"> • Meninė raiška • Estetinis suvokimas 	Meninė
Sėkmingai besiuogdantis	<ul style="list-style-type: none"> • Mokėjimo mokytis • Tyrinėjimas • Problemų sprendimas • Iniciatyvumas ir atkaklumas • Kūrybiškumas 	Mokėjimo mokytis

Ikimokyklinio amžiaus vaikai ugdo(si) žaisdami, tyrinėdami, eksperimentuodami, veikdami savarankiškai ir bendradarbiaudami su kitais vaikais ir suaugusiais. Savarankiškoje, pačių vaikų inicijuotoje veikloje, žinias jie gali panaudoti priimtiniu būdu pagal individualias savo galimybes. Mokytojui tenkanti užduotis – prielaidų ir sąlygų vaikų iniciatyvoms ir veikloms kūrimas, pastebėtų vaikų iniciatyvų palaikymas, pagalba plėtojant sumanymus. Išlaikoma pusiausvyra tarp suaugusiojo organizuojamų ir vaikų inicijuotų veiklų. Kuo vyresni (5/6 metų) vaikai, tuo daugiau iniciatyvų ir atsakomybės jie gali prisiimti. Mokytojas planuoja ugdomąją veiklą metams, atsižvelgdamas į grupės savitumą ir vaikų pasiekimus. Vaiko aplinkos pažinimas prasideda nuo artimiausios aplinkos: savęs, šeimos, darželio. Atvykus į grupę (pirmą kartą, ar po vasaros atostogų) padedama vaikui adaptuotis. Rugsėjo mėnuo – tai pažintis su nauja (ar pasikeitusia) grupės, įstaigos aplinka, mokytojais, draugais. Mokytojas

pagrindinį dėmesį skiria vaikų pažinimui, jų pasiekimų įvertinimui. Įvertinus vaikų pasiekimus, mokytojas ugdymo turinį planuojama kiekvieną savaitę pagal rekomendacijas ikimokyklinio ugdymo mokytojui „Žaismė ir atradimai“. Mokytojas temą ar projektą renkasi atsižvelgdamas į ugdymo tikslus, grupės vaikų poreikius, visuomeninio gyvenimo aktualijos, vaikų siūlymus. Pateikiami temų-projektų veiklų pavyzdžiai: „Aš darželyje“ (žr. 2 lentelė), „Mano šeima“ (žr. 3 lentelė), „Saugus eismas“ (žr. 4 lentelė), „Mane supanti gamta“ (žr. 5 lentelė).

2 lentelė

Tema/projektas. Aš darželyje

<p>Pirmomis mokslo metų dienomis labai svarbu susipažinti su suaugusiais ir bendraamžiais, susikurti grupės taisykles („kiek metukų, tiek ir taisyklių“), aptarti susitarimų nesilaikymo pasekmes, pradėti kurti grupės ritualus. Svarbu, kad vaikai pasijustų grupės šeiminkais: drąsiai imtų žaislus, priemones, pritaikytų fizinę erdvę savo veiklai, žaidimui. „Ryto rato“ metu mokytoja inicijuoja, sukuria intrigą vaikų veiklai.</p>
<p>Idėjos vaikų veiklai</p>
<p>Grupės taisyklių kūrimas. Literatūros kūrinių ar jų ištraukų analizė. Žaidimai, skatinantys pasakyti savo vardą, papasakoti apie save. Žaidimai, skatinantys susipažinti su aplinka „Atrask daiktų, žaislų vietą“. Žmogaus (savęs, draugo, šeimos nario) piešimas. Mėgstamiausio žaislo ar žaidimo vietos pristatymas. Žaidimai su taisyklėmis (muzikiniai, judrūs ir kt.).</p>
<p>Naudingos nuorodos</p>
<p>Žiūrėti literatūros sąrašą.</p>

3 lentelė

Tema/projektas. Mano šeima

<p>Labai svarbu nuo pirmų vaiko lankymo dienų užmegzti pasitikėjimu ir pagarba grįstus glaudžius ryšius su šeima, sudaryti šeimai galimybes aktyviai dalyvauti grupės, įstaigos gyvenime. Svarbu pažinti kiekvieną šeimą, pripažįstant jos unikalumą. Vaikai skatinami didžiuotis savo šeima ir atskleisti jos ypatumus: pomėgius, vertybes, kalbą, tėvų profesijas ir t.t.</p>

Idėjos vaikų veiklai
<p>Grupės taisyklių pristatymas tėveliams.</p> <p>Pasakos apie šeimą.</p> <p>Naratyviniai žaidimai (nuo 3 metų).</p> <p>Pirštukų žaidimai.</p> <p>Šeimos pristatymas draugams (pvz. pagal atsineštą nuotrauką).</p> <p>Žaidimai su taisyklėmis (muzikiniai, judrūs).</p>
Naudingos nuorodos
Žiūrėti literatūros sąrašą.

4 lentelė

Tema/projektas. Saugus eismas

<p>Labai svarbu nuo mažens su vaikais kalbėtis ir mokytis saugiai elgtis kelyje: susipažinti su pagrindiniais kelio ženklais, išsiaiškinti pagrindines saugaus elgesio taisykles darželyje, gatvėje ir skatinti jų laikytis.</p>
Idėjos vaikų veiklai
<p>Literatūros kūriniai, pasakojimai, eilėraščiai apie saugų eismą.</p> <p>Edukaciniai filmukai saugaus eismo tema.</p> <p>Naratyviniai žaidimai (nuo 3 metų.).</p> <p>Vaikų išvykos (stebėti šviesoforą, eismo ženklus ir t.t.).</p> <p>Žaidimai saugaus eismo tematika.</p>
Naudingos nuorodos
Žiūrėti literatūros sąrašą.

5 lentelė

Tema/projektas. Mane supanti gamta

<p>Buvimas lauke svarbus vaikų sveikatai ir pažinimui. Skatinkime vaikus derinti aktyvią ir ramią veiklą. Mokykime vaikus pastebėti ir užfiksuoti gamtoje vykstančią kaitą. Didžiąją laiko dalį praleiskime lauke, renkantis skirtingas erdves. Ugdytas gamtoje grindžiamas pagrindinių pojūčių lavinimu: uoslės, klausos, lytėjimo, regėjimo, skonio.</p>
Idėjos vaikų veiklai

<p>Tyrimai, eksperimentai gamtoje. Siūlomos erdvės - Pamiškė, Daržas- sodas, Pasakų miškas, Mokyklėlė po beržu, Smėlio laboratorija, Augalų sala, Vabzdžių viešbutis.</p> <p>Praktinės veiklos darže, sode.</p> <p>Gamtos garsai . Siūlomos erdvės: Pasakų miškas, Nykštukų slėnis.</p> <p>Išvyka į Kaimynystės parką.</p> <p>Pasaka „Eglė Žalčių karalienė“, „Vištytė ir gaidelis“. Siūloma erdvė - Pasakų miškas.</p>
Naudingos nuorodos
Žiūrėti literatūros sąrašą.

Mokytojų taikomos ugdymo strategijos:

- padedančios vaiko asmenybinei raidai,
- skatinančios vaiko mokymosi procesą,
- palaikančios žaidimą, kaip pagrindinę vaiko veiklą.

Kiekvienas vaikas pažangos link juda savo tempu. 2-5/6 vaikų ugdymo(si) pasiekimus ir pažangą sąlyginai matuojama žingsniais aštuoniolikoje pasiekimų sričių (žr. 6 lentelė).

6 lentelė

Pasiekimų žingsniai

Kasdienio gyvenimo įgūdžių srities pasiekimai	
Vertybinė nuostata	Esminis gebėjimas
Noriai ugdomi sveikam kasdieniam gyvenimui reikalingus įgūdžius.	Tvarkingai valgo, savarankiškai atlieka savitvarkos veiksmus: apsirengia ir nusirengia, naudojami tualetu, prausiasi, šukuojasi. Saugo savo sveikatą ir saugiai elgiasi aplinkoje.
1-asis žingsnis. Bando savarankiškai valgyti ir gerti iš puodelio.	
2-asis žingsnis. Valgo ir geria padedamas arba savarankiškai.	
3-iasis žingsnis. Savarankiškai valgo ir geria. Pradedą naudoti stalo įrankius. Pasako, ko nori, ko nežino.	
4-asis žingsnis. Valgo gana tvarkingai. Primenamas po valgio skalauja burną. Pasako, kodėl reikia plauti vaisius, uogas, daržoves. Padeda suaugusiajam serviruoti ir po valgio sutvarkyti stalą.	

<p>5-asis žingsnis. Valgo tvarkingai, dažniausiai taisyklingai naudojami stalo įrankiais. Domisi, koks maistas sveikas ir naudingas. Serviruoja ir tvarko stalą, vadovaujamas suaugusiojo. Savarankiškai apsirengia ir nusirengia, apsiauna ir nusiauna batus. Priminus plaunasi rankas, prausiasi, nusišluosto rankas ir veidą. Priminus tvarkosi žaislus ir veiklos vietą. Žaisdamas, ką nors veikdamas stengiasi saugoti save ir kitus. Priminus stengiasi sėdėti, stovėti, vaikščioti taisyklingai.</p>	
<p>6-asis žingsnis. Valgo tvarkingai. Pasako, jog maistas reikalingas, kad augtume, būtume sveiki. Įvardija vieną kitą maisto produktą, kurį valgyti sveika, vieną kitą – kurio vartojimą reikėtų riboti. Savarankiškai serviruoja ir tvarko stalą. Savarankiškai apsirengia ir nusirengia, apsiauna ir nusiauna batus. Suaugusiųjų padedamas pasirenka drabužius ir avalynę pagal orus. Priminus ar savarankiškai plaunasi rankas, prausiasi, nusišluosto rankas ir veidą. Dažniausiai savarankiškai tvarkosi žaislus ir veiklos vietą. Savarankiškai ar priminus laikosi susitartų saugaus elgesio taisyklių. Stebint suaugusiajam saugiai naudojami veiklai skirtais aštriais įrankiais. Žino kaip saugiai elgtis gatvėje, kur kreiptis iškilus pavojui, pasiklydus. Priminus stengiasi vaikščioti, stovėti, sėdėti taisyklingai.</p>	
<p>Ženklaai įspėjantys apie poreikį pritaikyti ugdymą</p>	<p>pamiršta paprašyti į tualetą; negeba palaukti savo eilės; pernelyg prisiriša prie kasdienės rutinos, daiktų ir sielvartauja dėl nereikšmingų aplinkos permainų; greičiau nei bendraamžiai nuvargsta; negeba prisitaikyti prie aplinkybių, kurias sunku pakeisti (bendra dienvartė, bendra išvyka, gydytojo patikra, pan.); reikšmingai arba judesiais reikalauja dėmesio arba savo poreikių tenkinimo.</p>
<p>Fizinio aktyvumo pasiekimai</p>	
<p>Vertybinė nuostata</p>	<p>Esminis gebėjimas</p>
<p>Noriai, džiaugsmingai juda, mėgsta judrią veiklą ir žaidimus.</p>	<p>Eina, bėga, šliaužia, ropoja, lipa, šokinėja koordinuotai, išlaikydamas pusiausvyrą, spontaniškai ir tikslingai atlieka veiksmus, kuriems būtina akių-rankos koordinacija bei išlavėjusi smulkioji motorika.</p>
<p>1-asis žingsnis. Tikslingai siekia daikto, rankos judėjimą seka akimis, pačiumpa ir laiko daiktą saujoje, paglosto žaislą jo nečiuopdamas, kiša jį į burną, purto, mojuoja, stuksena, gnaužo, dviem pirštais – nykščiu ir smiliumi – suima smulkų daiktą, perima daiktus iš vienos rankos į kitą.</p>	
<p>2-asis žingsnis. Savarankiškai atsistoja, stovi, atsitupia, pasilenkia, eina į priekį, šoną ir atgal, eina stumdamas ar tempdamas daiktą, bėga tiesiomis kojomis, atsisėdęs ant riedančio žaislo stumiasi kojomis, pralenda per kliūtis keturpėsčia, padedamas lipa laiptais</p>	

aukštyn pristatomuoju žingsniu, spiria kamuolį išlaikydamas pusiausvyrą. Pasuka riešą, apverčia plaštaką delnu žemyn, pasuka delnu aukštyn, mosteli plaštaka, paima daiktą iš viršaus apimdamas jį pirštais, išmeta daiktus iš rankos atleisdamas pirštus, ploja rankomis. Rideną, meta, gaudo kamuolį.

3-iasis žingsnis. Pastovi ant vienos kojos (3–4 sekundes). Tikslingai, skirtingu ritmu eina ten, kur nori, vaikščiodamas apeina arba peržengia kliūtis, eina plačia (25–30 cm) linija. Bėga keisdamas kryptį, greitį. Lipa ir nulipa laiptais pakaitiniu žingsniu, laikydamasis suaugusiojo rankos ar turėklų. Atsispirdamas abiem kojomis pašoka nuo žemės, nušoka nuo laiptelio, peršoka liniją, spiria kamuolį. Geriau derina akies-rankos, abiejų rankų, rankų ir kojų judesius, todėl tiksliau konstruoja, veria ant virvutės sagas, ridena, mēto, gaudo, spiria kamuolį, įkerpa popieriaus kraštą.

4-asis žingsnis. Stovėdamas pasistiebia, atsistoja ant kulnų, stovėdamas ir sėdėdamas atlieka įvairius judesius kojomis bei rankomis. Eina ant pirštų galų, eina siaura (5 cm) linija, gimnastikos suoleliu, lipa laiptais aukštyn ir žemyn nesilaikydamas už turėklų, šokinėja abiem ir ant vienos kojos, nušoka nuo paaukštinimo. Mina ir vairuoja triratuką. Pieštuką laiko tarp nykščio ir kitų pirštų, tiksliau atlieka judesius plaštaka ir pirštais (ima, atgnybia, suspaudžia dviem pirštais, kočioja tarp delnų) bei ranka (mojuoja, plasnoja). Ištiestomis rankomis pagauna didelį kamuolį. Judesius tiksliau atlieka kaire arba dešine ranka, koja.

5-asis žingsnis. Eina pristatydamas pėdą prie pėdos, pakaitiniu ir pristatomuoju žingsniu, aukštai keldamas kelius, atlikdamas judesius rankomis, judėdamas vingiais. Greitas, vikrus, bėgioja vingiais, greitėdamas ir lėtėdamas, išsisukinėdamas, bėga ant pirštų galų. Šokinėja abiem kojomis vietoje ir judėdamas pirmyn, ant vienos kojos, šokinėja per virvutę, peršoka žemas kliūtis, pašoka siekdamas daikto. Laipioja lauko įrenginiais. Spiria kamuolį į taikinį iš įvairių padėčių. Pieštuką ir žirkles laiko beveik taisyklingai. Tiksliai atlieka sudėtingesnius judesius pirštais ir ranka (veria ant virvelės smulkius daiktus, užsega ir atsega sagas). Iš įvairių padėčių meta kamuolį į taikinį, tiksliau gaudo, mušinėja. Įsisupa ir supasi sūpynėmis.

6-asis žingsnis. Eina ratu, poroje, prasilenkdamas, gyvatėle, atbulomis, šonu. Ištvėringas, bėga ilgesnius atstumus. Bėga pristatomuoju ar pakaitiniu žingsniu, aukštai keldamas kelius, bėga suoleliu, įkalnėn, nuokalnėn. Šokinėja ant vienos kojos judėdamas pirmyn, šoka į tolį, į aukštį. Važiuoja dviračiu. Rankos ir pirštų judesius atlieka vikriau, greičiau, tiksliau, kruopščiau. Tiksliau valdo pieštuką bei žirkles ką nors piešdamas, kirpdamas. Su kamuoliu atlieka sportinių žaidimų elementus, žaidžia komandomis, derindamas veiksmus.

Ženkilai įspėjantys apie poreikį pritaikyti ugdymą	ilgai nepradeda vaikščioti; nerangus, jo stambiosios motorikos judesiai (ėjimas, bėgimas, lipimas ir kt.) nekoordinuoti; judėdamas nuolat užkliūva už daiktų; netaisyklingai artikuliuoja garsus; negeba atlikti tikslių judesių vykdydamas žodines instrukcijas; nerangiai manipuliuoja smulkiais daiktais (pieštukais, dėlionė ir kt.); vengia piešti, dėlioti, atlikti smulkius darbelius rankomis.
Meninės raiškos pasiekimai	
Vertybinė nuostata	Esminis gebėjimas
Jaučia meninės raiškos džiaugsmą, rodo norą aktyviai dalyvauti meninėje veikloje.	Spontaniškai ir savitai reiškia įspūdžius, išgyvenimus, mintis, patirtas emocijas muzikuodamas, šokdamas, vaidindamas, vizualinėje kūryboje.
<p style="text-align: center;">1-asis žingsnis. Muzika, šokis</p> <p>Reaguoja į muzikos garsus, melodijas, balso intonacijas, judesius, išraiškingą mimiką, suklysdamas, sutelkdamas žvilgsnį, nutildamas, nustodamas arba pradėdamas judėti, krykštaudamas, judėdamas, žaisdamas balso intonacijomis, garsais.</p> <p style="text-align: center;">Žaidinimai ir vaidyba</p> <p>Kalbinamas, žaidinamas reiškia emocijas, norus įvairiomis balso intonacijomis, veido mimika, lingavimu, plojimu, mojuodamas žaislu, daiktu.</p> <p style="text-align: center;">Vizualinė raiška</p> <p>Storu pieštuku, teptuku, kreidele baksnoja, brauko, tepinėja, spaudinėja palikdamas pėdsakus (taškus, įvairių kryptių linijų brėžius, dėmes). Domisi ir džiaugiasi dailės priemonėmis, jas apžiūrinėja, ragauja, varto.</p>	
<p style="text-align: center;">2-asis žingsnis. Muzika, šokis.</p> <p>Įdėmiai klausosi muzikos ir aplinkos garsų, spontaniškai žaidžia balso intonacijomis, rankų ir kojų judesiais mėgdžioja žaidinimų judesius, suaugusiųjų balso intonacijas, muzikos garsus, dviejų–trijų garsų melodijas ar daineles. Skambant muzikai ritmiškai ploja, trepsi, tūpčioja, barškina, stuksena koku nors daiktu.</p> <p style="text-align: center;">Žaidinimai ir vaidyba</p> <p>Žaidžiant sūpavimo, kykavimo, jodinimo, kutenimo, pirštukų žaidimus bei žaidinimus mėgdžioja įvairias iš - girstas intonacijas, parodytus veiksmus. Įvairius jausmus, norus rodo judesiais ir veiksmais (pamojuoja, apkabina).</p> <p style="text-align: center;">Vizualinė raiška</p> <p>Spontaniškai keverzoja rankų judesių piešinius, juos apžiūrinėja. Džiaugiasi (šūkčioja, krykštauja, mojuoja rankomis) dailės priemonės (tirštais dažais, minkšta tešla)</p>	

paliekamu pėdsaku ir patiriamais jutimais, siekia pakartoti ir pratęsti įdomią patirtį.

Tyrinėdamas dailės medžiagas ir priemones, intuityviai atranda skirtingus veikimo su jomis būdus (brauko pirštais, varvina dažus, maigo tešlą).

3-iasis žingsnis. Muzika

Emocingai atliepia klausomus kūrinius (vaikiškas dainas, instrumentinius kūrinius) šypsosi, džiaugiasi, ploja, trepsi, sėdėdamas sūpuoja kojas ar pan.

Drauge su pedagogu žaidžia muzikinius žaidimus, jų tekstą imituoja rankų, kūno judesiais (žingsniuoja, bėga, apsisuka).

Apžiūrinėja, tyrinėja ritminius muzikos instrumentus ir jais ritmiškai groja kartu su pedagogu.

Kuria, dainuoja vieno aukščio tonu savitus žodžius, ritmuoja vaikiškais instrumentais ir daiktais.

Vienas ir kartu su kitais dainuoja 2–4 garsų daineles, palydėdamas jas judesiais.

Šokis

Mėgdžioja žaidinimų, gyvūnų, augalų judesius.

Šoka spontaniškai kurdamas dvejų–trijų natūralių judesių (eina, pritūpia, pasisuka ir kt.) seką.

Žaidimai ir vaidyba

Žaisdamas su daiktu ar žaislu atlieka matytus veiksmus, judesius. Įvairiai intonuodamas kalba apie tai, ką daro. Mėgdžioja šeimos narių kalbą, veiksmus. Muzikiniuose rateliuose judesiais, veiksmais vaizduoja siužeto elementus, reiškia savaime kilusias emocijas.

Vizualinė raiška

Spontaniškai reiškia emocijas, įspūdžius dailės priemonėmis ir medžiagomis. Piešia įvairias linijas, jas jungia į formas vis labiau koordinuodamas rankų judesius. Bando ką nors pavaizduoti (mamą, mašiną). Savo abstrakcijose išvelgia daiktus ar įvykius.

Eksperimentuoja dailės medžiagomis ir priemonėmis, tyrinėja įvairius veikimo jomis būdus. Piešdamas, spauduodamas, tapydamas, lipdydamas, konstruodamas labiau mėgaujasi procesu, o ne rezultatu.

4-asis žingsnis. Muzika

Klausydamasis ir tyrinėdamas gamtos garsus, trumpus vokaličius ir instrumentinius kūrinius, judesiais emocingai atliepia nuotaiką, tempą bei keliais žodžiais juos apibūdina. Kartu su kitais dainuoja trumpas, aiškus ritmo, siauro diapazono, laipsniškos melodinės slinkties autorines ir liaudies dainas. Dainavimą palydi ritmiškais judesiais. Tyrinėja savo balso galimybes (dainuoja garsiai, tyliai, aukštai, žemai, greičiau,

lėčiau).

Žaidžia įvairių tautų muzikinius žaidimus, atlikdamas kelis nesudėtingus judesius: eina, bėga rateliu, trepsi, ploja, mojuoja, sukasi po vieną ir už parankių. Tyrinėja garso išgavimo būdus kūno, gamtos, įvairiais muzikos instrumentais, jais ritmiškai pritaria suaugusiojo grojimui. Improvizuoja skanduodamas, plodamas, trepsėdamas, stuksendamas, spontaniškai kuria ritminius, melodinius motyvus savo vardui, žodžiams.

Šokis

Žaidžia vaizduojamuosius (darbo proceso, augalų vegetacijos, gyvūnų) šokamuosius žaidimus, šoka trijų–keturių natūralių judesių (bėga, sukasi, ritasi ir kt.) šokius. Šoka spontaniškai kurdamas trijų–keturių natūralių judesių seką.

Žaidimai ir vaidyba

Žaisdamas atkuria matytų situacijų fragmentus, panaudoja tikrus daiktus, reikmenis, drabužius. Kuria dialogą tarp veikėjų, išraiškingai intonuoja. Žaisdamas atsipalaiduoja. Muzikiniuose rateliuose kuria ar savaip perteikia kelis veikėjų vaizduojančius judesius, veiksmus, spontaniškai reiškia emocijas.

Vizualinė raiška

Patirtį išreiškia įvairiomis linijomis, jų deriniais, dėmėmis, geometrinėmis ir laisvomis formomis, spalvomis, išgaudamas šiek tiek atpažįstamus vaizdus, objektus, juos įvardija. Kuria spontaniškai, kartais pagal išankstinį sumanymą, kuris darbo eigoje dažnai kinta, „pasimeta“. Kūrybos procesą palydi pasakojimu, komentavimu, gestikuliacija, mimika.

Eksperimentuoja dailės medžiagomis ir priemonėmis, atrasdamas spalvų, linijų, formų, faktūrų įvairovę, turi mėgstamas spalvas. Kuria koliažus, spauduoja įvairiomis priemonėmis, konstruoja, lipdo nesudėtingas formas.

5-asis žingsnis. Muzika

Balsu, judesiais, pasirinktu muzikos instrumentu spontaniškai improvizuoja, pritaria klausomam vokalinės, instrumentinės muzikos įrašui ar gyvai skambančios muzikos kūriniui. Savais žodžiais išsako kilusius įspūdžius. Atpažįsta kai kurių instrumentų (smuiko, būgno, dūdelės, varpelio) tembrus, girdėtus kūrinius.

Dainuoja vienbalses, dialoginio pobūdžio dainas, jaučia ritmą. Dainuodamas išbando balso skambesį, išmėgina jį įvairioje aplinkoje (grupėje, kieme ir kt.). Stengiasi tiksliau intonuoti, taisyklingiau, artikuliuoti (aiškiai tarti balsius,riebalsius, dvibalsius), taisyklingiau stovėti, kvėpuoti.

Ritminiais, melodiniais, gamtos, savo gamybos vaikiškais muzikos instrumentais pritaria dainoms, šokiams, tyrinėja jų skambėjimo tembrus.

Improvizuodamas balsu, vaikišku muzikos instrumentu kuria ritmus, melodijas ketureiliams, mįslėms, patarlėms.

Šokis

Šoka sukamuosius (kai sukamasi poroje) ratelius, paprastų žingsnių (paprastasis, aukštas paprastasis, stangrus, pritupiamasis) autorinius ir penkių–šešių natūralių judesių (bėga, sukasi, pašoka ir kt.) šokius. Šoka improvizuotai kurdamas penkių–šešių natūralių judesių seką, reaguodamas į muziką, išreiškdamas aplinkos vaizdus (gamtos reiškinius, gyvūnus).

Vaidyba

Vaidindamas stalo, lėlių teatre, vaizduoja realistinį ir fantastinį siužetą, išplėtoja vyksmą dialogu, monologu, keisdamas balso intonacijas. Išreiškia savo norus, jausmus, mintis, baimes. Susikuria ištisą žaidimo aplinką, panaudodamas daiktus, drabužius, reikmenis. Muzikiniuose žaidimuose ir rateliuose kuria ar savaip perteikia 3–4 veiksmų seką, vaizduojančią augimą, darbus, veikėjų judėjimą, stengiasi perteikti veikėjo nuotaiką.

Vizualinė raiška

Savo emocijas, patirtį, įspūdžius išreiškia kitiems atpažįstamais vaizdais. Išryškina vaizduojamų objektų bruožus, reikšmingas detales. Objektus vaizduoja ne tokius, kokius mato, o tokius, ką apie juos žino. Kuria pagal išankstinį sumanymą, kuris procese gali kisti.

Eksperimentuoja tapybos, grafikos, mišriomis dailės priemonėmis ir medžiagomis, kuria sudėtingesnius koliažus, trimates formas iš įvairių medžiagų, asambliažus, fotografuoja, piešia skaitmeninėmis priemonėmis (piešimo programomis telefone, kompiuteryje).

6-asis žingsnis. Muzika

Klausosi įvairaus stiliaus, žanrų muzikos kūrinių ir spalvomis ar piešiniu spontaniškai perteikia kilusius įspūdžius.

Tyrinėja girdimos muzikos, triukšmo, tylos panašumus ir skirtumus. Įvardija kūrinio nuotaiką, tempą, dinamiką, skiria kai kuriuos instrumentus.

Dainuoja sudėtingesnio ritmo, melodijos, platesnio diapazono vienbalses dainas, jas gana tiksliai intonuoja. Dainuoja trumpas daineles kanonu, įsiklausydamas ir draugų dainavimą.

Melodiniais vaikiškais muzikos instrumentais groja 2–3 garsų melodijas. Pritaria suaugusiojo grojimui, atlikdami muzikines pjeses solo ir orkestre, seka dirigento judesius, stengiasi kartu pradėti ir baigti kūrinių.

Improvizuodamas balsu, muzikos instrumentu kuria melodiją trumpam tekstui, paveikslui. Žaidžia muzikinius dialogus, kuria judesius kontrastingo pobūdžio muzikai.

Šokis

Šoka sudėtingesnius ratelius (tiltelių, grandinėlės), paprastųjų ir bėgamųjų (paprastasis bėgamasis, aukštas bėgamasis, liaunas, smulkus bėgamasis) žingsnių autorinius ir natūralių judesių šokius.

Šoka improvizuotai kurdamas septynių–aštuonių natūralių judesių seką, per teikdamas trumpą siužetą ar pasirinktą nuotaiką, išreiškdamas erdvės (aukštai – žemai) ir laiko (greitai – lėtai) elementus.

Vaidyba

Kurdamas lėlių, dramos vaidinimus pagal girdėtą pasaką ar pasiūlytą situaciją, improvizuoja trumpas žodines veikėjų frazes, fizinius veiksmus, atskleidžia jų norus, emocijas būsenas. Tikslingai naudoja daiktus, teatro reikmenis, drabužius, aplinką. Žaisdamas muzikinius žaidimus ir ratelius, perteikia veikėjo mintis, emocijas.

Vizualinė raiška

Detalesniais, įtaigiais dailės darbais pasakoja realias ir fantastines istorijas, įvykius. Vaizdus papildo grafiniais ženklais (raidėmis, skaičiais, žodžiais ir kt.). Kuria pagal išankstinį sumanymą, nuosekliai bando jį įgyvendinti. Kartu su kitais kuria bendrus dailės darbus.

Skirtingiems sumanymams įgyvendinti dažniausiai tikslingai pasirenka dailės priemones ir technikas. Eksperimentuoja sudėtingesnėmis dailės technikomis, skaitmeninio piešimo ir kitomis kompiuterinėmis technologijomis.

Ženkilai įspėjantys apie poreikį pritaikyti ugdymą

vengia dalyvauti veikloje, kai yra derinamas klausymasis ir judesys (pvz., šokis); atlieka netikslius judesius, kai reikia klausyti muzikos ir ritmiškai ploti; nemėgsta klausytis pasakojimų, pasakėlių; negali atpasakoti girdėtų pasakojimų; nepajėgia pakartoti demonstruojamų judesių; nesiseka piešti aplinkos daiktų, kopijuoti, jungti taškelius, žaisti su spalvinimo knygelėmis; nesidomi paveikslėliais knygelėse; piešdami, lipdydami, aplikuodami daro netikslius judesius pirštais, darbeliai nuolat ištepti, suglamžyti; sunkiai pataiko įdėti objektą į reikiamą vietą (pvz., įdėti kaladėlę į jai skirtą išpjovą), varstyti raištelius, tiksliai sujungti dalis ir kt.; netiksliai gestikuluoja rankytėmis šokio, žaidimo metu ir pan.; neigiamai reaguoja (dengiasi ausis, rėkia, slepiasi) į tam tikrus garsus (aukštus, žemus ir kt.); neigiamai reaguoja į tam tikras spalvas; „įklimpsta“ į vieną meninės raiškos būdą (pvz., piešia vienodas formas, naudodamas tą pačią spalvą).

Estetinio suvokimo srities pasiekimai

Vertybė nuostata	Esminis gebėjimas
Domisi, gėrisi, grožisi aplinka, meno kūriniais, menine veikla.	Pastebi ir žavisi aplinkos grožiu, meno kūriniais, džiaugiasi savo ir kitų kūryba. Jaučia, suvokia ir apibūdina kai kuriuos muzikos, šokio, vaidybos, vizualaus meno estetikos ypatumus, reiškia savo estetinius potyrius, dalijasi išgyvenimais, įspūdžiais.
<p>1-asis žingsnis. Susidomi, trumpam sutelkia dėmesį bei rodo pasitenkinimą (krykštauja, siekia paliesti rankomis), kai yra emociškai kalbinamas suaugusiojo, kai mato ryškius, gražių formų daiktus, spalvingus paveikslėlius, žaislus, girdi ritmiškus muzikos ir kitus garsus, mato šokio judesius.</p>	
<p>2-asis žingsnis. Skirtingai reaguoja girdėdamas besikeičiančių intonacijų suaugusiojo kalbinimą, muzikos garsus, matydamas gražius gamtos bei aplinkos daiktus ar vaizdus, spalvingas knygių iliustracijas, šokančius ir vaidinančius vaikus ar suaugusiuosius. Intuityviai mėgdžioja tai, kas jam patinka.</p>	
<p>3-asis žingsnis. Atpažįsta (suklūsta, rodo) kai kuriuos jau girdėtus muzikos kūrinius, matytus šokius, ratelius, vaidinimo veikėjus, dailės kūrinius.</p> <p>Emociškai reaguoja girdėdamas darnų garsų, intonacijų, žodžių sąskambį, žiūrindamas savo ir kitų piešinėlius, spalvingas knygių iliustracijas, žaislus, džiaugdamasis savo puošnia apranga.</p> <p>Paklaustas pasako, ar patiko muzikos kūrinėlis, dainelė, šokis, vaidinimas, dailės darbelis.</p>	
<p>4-asis žingsnis. Džiaugiasi menine veikla, nori dainuoti, šokti, vaidinti, pasipuošti, gražiai atrodyti.</p> <p>Skirtingai reaguoja (ramiai ar emociškai) klausydamas ir stebėdamas skirtingo pobūdžio, kontrastingus meno kūrinius, aplinką.</p> <p>Keliais žodžiais ar sakiniiais pasako savo įspūdžius apie klausytą muziką, dainelę, eilėraštį, pasaką, matytą šokį, vaidinimą, dailės kūrinį, knygių iliustracijas, gamtos ir aplinkos daiktus ir reiškinius, pastebi ir apibūdina kai kurias jų detales. Reaguoja į kitų nuomonę.</p>	
<p>5-asis žingsnis. Mėgaujasi muzikavimu, šokiu, vaidyba, dailės veikla. Rodo pasitenkinimą bendra veikla ir kūryba, gėrisi savo ir kitų menine veikla, geru elgesiu, darbais. Grožisi gamtos spalvomis, formomis, garsais.</p> <p>Pastebi kai kuriuos meninės kūrybos proceso ypatumus (siužetą, veikėjų bruožus, nuotaiką, spalvas, veiksmus). Pasako, kaip jautėsi ir ką patyrė dainuodamas, šokdamas, vaidindamas, piešdamas.</p>	

<p>Dalijasi įspūdžiais po koncertų, spektaklių, parodų, renginių lankymo. Pasako savo nuomonę apie muzikos kūrinėlį, dainelę, šokį, vaidinimą, dailės darbelį, aplinką, drabužį, tautodailės ornamentais papuoštus daiktus.</p>	
<p>6-asis žingsnis. Stengiasi kuo gražiau šokti, vaidinti, deklamuoti, dainuoti, groti, piešti, konstruoti. Gėrįsi ir grožisi savo menine kūryba.</p> <p>Pastebi papuoštą aplinką, meno kūrinius ir pasako, kas jam gražu. Palankiai vertina savo ir kitų kūrybinę veiklą, pasako vieną kitą argumentą, kodėl gražu.</p> <p>Pasakoja įspūdžius apie muzikos, vaidinimo, šokio siužetą, matytus dailės, tautodailės kūrinius, vaizduojamus įvykius, veikėjus, nuotaiką, kilusius vaizdinius. Plačiau papasakoja, ką sukūrė, kaip pats bei kiti dainavo, grojo, šoko, vaidino, piešė.</p>	
<p>Ženklaai įspėjantys apie poreikį pritaikyti ugdymą</p>	<p>nesidžiaugia savo ir draugų dailės kūrinėliais, darbeliais; nesistebi malonius garsus skleidžiančiais instrumentais, neįprastais šviesos šaltiniais; nepastebi grupėje (namie) atsiradusio naujo gražaus daikto; nemėgsta puošti grupės ar savo kambario; neturi mėgstamos dainelės, spalvos, pan.; nekreipia dėmesio į tai, kaip apsirengęs, ar drabužėliai švarūs, gražūs (vaikų supratimu); retai kalboje vartoja estetines sąvokas „gražu“, „patinka“ ir pan.</p>
<p>Emocijų suvokimas, raiška pasiekimai</p>	
<p>Vertybinė nuostata</p>	<p>Esminis gebėjimas</p>
<p>Domisi savo ir kitų emocijomis ir veiksmais.</p>	<p>Atpažįsta ir įvardija savo ir kitų emocijas ir jausmus, bei jų priežastis. Bando į jas atsiliepti – paguosti, užjausti, keisti savo elgesį - susilaikyti, atsižvelgti į kitų norus.</p>
<p>1-asis žingsnis. Mimika, kūno judesiais ir garsais išreiškia džiaugsmą, liūdesį, baimę, pyktį. Patiria išsiskyrimo su tėvais nerimą ir džiaugsmą jiems sugrįžus. Išreiškia nerimą, pamatęs nepažįstamą žmogų. Atspindi kitų vaikų emocijų raišką (kartu juokiasi, jei juokiasi kitas, nusimena, jei kitas verkia).</p>	
<p>2-asis žingsnis. Džiaugsmą, liūdesį, baimę, pyktį reiškia skirtingu intensyvumu (nuo silpno nepatenkinto niurzgėjimo iki garsaus rėkimo). Emocijos pastovesnės, tačiau dar būdinga greita nuotaikų kaita. Atpažįsta kito vaiko ar suaugusiojo džiaugsmo, liūdesio, pykčio emocijų išraiškas.</p>	
<p>3-iasis žingsnis. Pradedą atpažinti, ką jaučia, turi savus emocijų raiškos būdus. Pradedą vartoti emocijų raiškos žodelius ir emocijų pavadinimus. Pastebi kitų žmonių emocijų išraišką, atpažįsta aiškiausiai reiškiamas emocijas ir į jas skirtingai reaguoja (pasitraukia šalin, jei kitas piktas; glosto, jei kitas nuliūdes).</p>	

<p>4-asis žingsnis. Pradedama suprasti, kad skirtingose situacijose (per gimimo dieną, susipykus su draugu) jaučia skirtingas emocijas, kad jas išreiškia mimika, balsu, veiksmais, poza. Pavadina pagrindines emocijas. Atpažįsta kitų emocijas pagal veido išraišką, elgesį, veiksmus. Geriau supranta kitų emocijas ir jausmus, dažnai tinkamai į juos reaguoja (pvz., stengiasi paguosti, padėti).</p> <p>Pradedama suprasti, kad jo ir kitų emocijos gali skirtis (jam linksma, o kitam tuo pat metu liūdna).</p>	
<p>5-asis žingsnis. Atpažįsta bei pavadina savo jausmus ir įvardija situacijas, kuriose jie kilo.</p> <p>Vis geriau supranta ne tik kitų jausmus, bet ir situacijas, kuriose jie kyla (pakviečia žaisti nuliūdusį vaiką, kurio į žaidimą nepriėmė kiti). Pradedama kalbėtis apie jausmus su kitais, pasako ar paklausia, kodėl pyksta, kodėl verkia.</p>	
<p>6-asis žingsnis. Apibūdina savo jausmus, pakomentuoja juos sukėlusias situacijas bei priežastis.</p> <p>Beveik neklysdamas iš veido mimikos, balso, kūno pozos nustato, kaip jaučiasi kitas, pastebi nuskriaustą, nusiminusį ir dažniausiai geranoriškai stengiasi jam padėti.</p> <p>Pradedama kalbėtis apie tai, kas gali padėti pasijusti geriau, jei esi nusiminęs, piktas.</p>	
<p>Ženklaai įspėjantys apie poreikį pritaikyti ugdymą.</p>	<p>pyksta, pyktį išlieja agresyviu elgesiu; pernelyg drovus, baimingas ar emociškai labilus; nerodo simpatijos ar užuojautos; kalbinamas emociškai neadekvačiai reaguoja; palietas rodo nepasitenkinimą ar baimę; pasireiškia prieštarinių emocijų epizodai (pvz., neįprasta baimė, agresija, drovumas ar liūdesys); dominuoja prislėgtumo būseną; skurdus emocijų spektras; pyksta, verkia, bet negali įvardyti priežasties.</p>
<p>Savireguliacijos ir savikontrolės pasiekimai</p>	
<p>Vertybinė nuostata</p>	<p>Esminis gebėjimas</p>
<p>Nusiteikęs sutelkti dėmesį, būti kantrus, valdyti emocijų raišką ir elgesį.</p>	<p>Ilgesnį laiką sutelkia dėmesį klausymui, stebėjimui, veiklai, įsivardina geba nusiraminti. Bendraudamas su kitais bando kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus.</p>
<p>1-asis žingsnis. Gerai jaučiasi įprastoje aplinkoje. Nusiramina kalbinamas, nešiojamas, supamas.</p> <p>Tapatinasi su suaugusiojo, prie kurio yra prisirišęs, emocijomis.</p>	
<p>2-asis žingsnis. Išsigandęs, užsigavęs, išalkęs nusiramina suaugusiojo kalbinamas, glaudžiamas, maitinamas. Pats ieško nusiramimo: apsikabina minkštą žaislą arba čiulpia čiulptuką, šaukia suaugusįjį, ropščiasi ant kelių. Pradedama valdyti savo emocijų raišką ir</p>	

<p>veiksmus, reaguodamas į juo besirūpinančio suaugusiojo veido išraišką, balso intonaciją, žodžius.</p>	
<p>3-iasis žingsnis. Yra ramus ir rodo pasitenkinimą kasdiene tvarka bei ritualais. Jeigu kas nepatinka, nueina šalin, atsisako bendros veiklos. Geriau valdo savo emocijų raišką ir veiksmus, reaguodamas į juo besirūpinančio suaugusiojo veido išraišką, balso intonaciją, žodžius. Žaisdamas kalba su savimi, nes kalba padeda sutelkti dėmesį, kontroliuoti savo elgesį. Išbando įvairius konfliktų sprendimo ar savo interesų gynimo būdus (rėkia, neduoda žaislo, pasako suaugusiajam ir kt.). Bando laikytis suaugusiojo prašymų ir susitarimų.</p>	
<p>4-asis žingsnis. Nusiramina kalbėdamas apie tai, kas jį įskaudino, ir girdėdamas suaugusiojo komentarus. Pradedą valdyti savo emocijų raiškos intensyvumą priklausomai nuo situacijos (pvz., ramioje aplinkoje džiaugsmą reiškia santūriau). Paklaustas ramioje situacijoje pasako galimas savo ar kito asmens netinkamo elgesio pasekmes. Nuolat primenant ir sekdamas suaugusiojo bei kitų vaikų pavyzdžiu laikosi grupėje numatytos tvarkos, susitarimų ir taisyklių. Žaisdamas stengiasi laikytis žaidimo taisyklių.</p>	
<p>5-asis žingsnis. Nusiramina, atsipalaiduoja, klausydamasis ramios muzikos, pabuvęs vienas, kalbėdamasis su kitais. Vis dažniau jausmus išreiškia mimika ir žodžiais, o ne veiksmis. Ramioje situacijoje sugalvoja kelis konflikto sprendimo būdus, numato jų taikymo pasekmes. Retkarčiais primenamas laikosi grupėje numatytos tvarkos, susitarimų ir taisyklių. Pats primena kitiems tinkamo elgesio taisykles ir bando jų laikytis be suaugusiųjų priežiūros.</p>	
<p>6-asis žingsnis. Pats taiko įvairesnius nusiramavimo, atsipalaidavimo būdus (pastovi prie akvariumo su žuvytėmis, klauso pasakos naudodamasis ausinėmis ir kt.). Bando susilaikyti nuo netinkamo elgesio jį provokuojančiose situacijose, ieško taikių išeičių, kad neskaudintų kitų. Stengiasi suvaldyti savo pyktį, įniršį. Supranta susitarimų, taisyklių prasmę bei naudingumą ir dažniausiai savarankiškai jų laikosi. Lengvai priima dienos ritmo pasikeitimus.</p>	
<p>Ženkla įspėjantys apie poreikį pritaikyti ugdymą</p>	<p>dėmesys lengvai išblaškomas, organizuojamoje veikloje neišklauso informacijos, nesulaukia savo eilės; negeba atidėti apdovanojimų, išlaukti pagyrimo (įkyriai reikalauja pagyrimų ar paskatinimų); pamiršta pasiprašyti į tualetą; lyginant su bendraamžiais dėmesį koncentruoja 3–4 kartus trumpesnę laiką, yra labai judrus; negeba palaukti savo eilės; nesilaiko žaidimų taisyklių; užsispyręs labiau nei jo bendraamžiai; rėksmingai arba judesiais reikalauja dėmesio arba savo poreikių tenkinimo.</p>

Savivokos ir savigarbos pasiekimai	
Vertybė nuostata	Esminis gebėjimas
Save vertina teigiamai.	Supranta savo asmens tapatumą („aš esu, buvau, būsiu“), pasako, kad yra berniukas/mergaitė, priskiria save savo šeimai, grupei, bendruomenei, pasitiki savimi ir savo gebėjimais, palankiai kalba apie save. Tikisi, kad kitiems jis patinka, supranta ir gina savo teises būti ir žaisti kartu su kitais.
<p>1-asis žingsnis. Reaguoja į pasakytą savo vardą. Pradedą jausti savo kūno buvimą, apžiūrinėja, tyrinėja savo rankas, kojas, stebi jų judėjimą. Apžiūrinėja, liečia kitą vaiką, tyrinėja jo kūną. Jaučiasi svarbus kitiems šypsosi, krykštuoja, kai aplinkiniai maloniai bendrauja su juo.</p>	
<p>2-asis žingsnis. Turi savo kūno išorės vaizdinius, atpažįsta save neseniai darytose nuotraukose, savo atvaizdą veidrodyje, pavadina kelias kūno dalis. Supranta, ką ir kaip gali padaryti pats, išreiškia savo norus, pyksta, kai suaugusysis neleidžia to daryti. Džiaugiasi didėjančiomis savo galimybėmis judėti, atlikti veiksmus, kalbėti, tikisi juo besirūpinančio suaugusiojo pritarimo, palaikymo, pagyrimo.</p>	
<p>3-iasis žingsnis. Kalba pirmuoju asmeniu: „aš noriu“, „mano“. Savo „aš“ sieja su savo veikla ir daiktų turėjimu. Pasako, ką daro, ką turi. Pasako, kas jis yra – berniukas ar mergaitė, atskiria berniukus nuo mergaičių, pavadina 5–6 kūno dalis. Didžiuojasi tuo, ką turi ir ką gali daryti, tikisi, kad juo besirūpinantys suaugusieji ir kiti vaikai jį mėgsta ir priima.</p>	
<p>4-asis žingsnis. Supranta, kad turi nuo kitų atskirą savo norų, ketinimų, jausmų pasaulį. Pasako, kaip jaučiasi, ko nori jis pats ir kaip jaučiasi, ko nori kitas asmuo. Supranta, kad suaugęs žmogus negalėjo matyti to, ką jis matė, ką darė arba kas atsitiko, jeigu nebuvo kartu (tėvams pasakoja, ką veikė darželyje ir kt.). Mano, kad yra geras, todėl kiti jį mėgsta, palankiai vertina.</p>	
<p>5-asis žingsnis. Supranta, kad jis buvo, yra ir visada bus tas pats asmuo: atpažįsta save kūdikystės nuotraukose, apibūdina savo išvaizdą, teisingai pasako, kad suaugęs bus vyras (moteris), tėvelis (mamytė). Jaučiasi esąs šeimos, vaikų grupės narys, kalba apie šeimą, draugus. Savęs vertinimas nepastovus, priklauso nuo tuo metu išsakyto suaugusiojo vertinimo, siekia kitų dėmesio, palankių vertinimų.</p>	
<p>6-asis žingsnis. Vis geriau suvokia savo norus, jausmus, savybes, gebėjimus, šeimą, bendruomenę, Tėvynę. Ima suvokti save, kaip galintį daryti įtaką kitam</p>	

(pralinksinti, padėti ir kt.) ir atsakingai pasirinkti (ką veikti, kaip elgtis, aktyviai dalyvauti priimant su jo gyvenimu ir veikla susijusius sprendimus ar kt.). Juokiasi iš savo klaidų ar mažų nelaimių, jeigu jos nesukėlė rimtų pasekmių.

Save apibūdina, nusakydamas fizines ir elgesio savybes, priklausymą šeimai, grupei, gali pasakyti savo tautybę. Save ir savo gebėjimus vertina teigiamai. Stebi ir atpažįsta kitų palankumo ir nepalankumo jam ženklus (pasakytus žodžius, kvietimą žaisti kartu ir kt.).

Ženkliai įspėjantys apie poreikį pritaikyti ugdymą	suvokia save tik esamuoju momentu (nesupranta raidos nuoseklumo: „aš esu, buvau, būsiu“); prasčiau suvokia save kaip grupės narį; nesupranta santykio tarp savęs ir aplinkos; nepasitiki savimi net tose veiklose, kurios jam (jai) gerai pavyksta; pernelyg įkyriai siekia dėmesio.
---	--

Santykiai su suaugusiais pasiekimai

Vertybinė nuostata	Esminis gebėjimas
Nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiais.	Pasitiki pedagogais, juos gerbia, ramiai su jais jaučiasi kasdienėje ir neįprastoje aplinkoje, iš jų mokosi, drąsiai reiškia savo nuomonę. Tariausi, derasi, žino, kaip reikia elgtis su nepažįstamais suaugusiais.

1-asis žingsnis. Verkia atsiskirdamas nuo tėvų, tačiau padedamas pedagogo pamažu nurimsta ir įsitraukia į veiklą. Atpažįsta juo besirūpinantį suaugusįjį, džiaugiasi jį pamatęs, atsako jam kalbinamas, žaidinamas, siekia būti greta.

2-asis žingsnis. Sunkiai atsiskiria nuo mamos, tėčio ar globėjo. Akivaizdžiai parodo prierašumą prie juo besirūpinančio suaugusiojo. Mėgsta žaisti kartu su juo, stebi ir mėgdžioja jo žodžius, veiksmus. Prieš ką nors darydamas pažiūri į suaugusiojo veidą, laukdamas pritarimo ar nepritarimo ženklų, atpažįsta suaugusiojo emocijas, jausmus. Dažniausiai vykdo jam suprantamus suaugusiojo prašymus, kreipiasi į jį pagalbos. Bijo nepažįstamų žmonių, nežinomos aplinkos, neįprastų žaislų.

3-iasis žingsnis. Lengviau nei antraisiais metais atsiskiria nuo tėvų. Drąsiai veikia, rizikuoja, išbando ką nors nauja, kai šalia yra juo besirūpinantis suaugusysis. Mėgdžioja, tačiau žaidime savaip pertvarko suaugusiųjų veiksmus, žodžius, intonacijas. Nori veikti savarankiškai ir tikisi suaugusiojo palaikymo, pagyrimo. Ne visada priima suaugusiojo pagalbą, kartais užsispiria. Ramiai stebi nepažįstamus žmones, kai auklėtojas yra šalia jo arba matomas netoliese.

4-asis žingsnis. Lengvai atsiskiria nuo tėvų ar globėjų. Grupėje jaučiasi saugus,

<p>rodo pasitikėjimą grupės auklėtojais, supranta jų jausmus, bendradarbiauja su jais: guodžiasi, kalbasi, klausia, tariasi. Paklaustas suaugusiajam pasako savo nuomonę. Dažniausiai stengiasi laikytis suaugusiųjų nustatytos tvarkos, priima jų pagalbą, pasiūlymus bei vykdo individualiai pasakytus prašymus. Mėgsta ką nors daryti kartu su suaugusiuoju. Kalbasi, ką nors veikia su nepažįstamais žmonėmis, kai auklėtojas yra šalia jo arba matomas netoliese.</p>	
<p>5-asis žingsnis. Rodo, prašo, siūlo, aiškina, nurodinėja, įtraukdamas suaugusįjį į savo žaidimus, bendrą veiklą, pokalbius apie savijautą ir elgesį. Priima su veikla susijusius suaugusiojo pasiūlymus. Tikrina suaugusiojo išsakytas leistino elgesio ribas – atsiklausia, derasi, pasako, kaip pasielgė kitas, ir laukia komentarų. Dažniausiai laikosi sutartų taisyklių, suaugusiojo prašymų, pasiūlymų, tačiau stipriai supykęs, išsigandęs, susijaudinęs gali priešintis suaugusiajam. Drąsiai bendrauja su mažiau pažįstamais ar nepažįstamais žmonėmis grupėje, salėje ar įstaigos kieme.</p>	
<p>6-asis žingsnis. Nusiteikęs geranoriškai, pagarbiai, mandagiai bendrauti su suaugusiaisiais. Tariasi, diskutuoja su jais dėl dienotvarkės ir elgesio taisyklių, teikia pasiūlymus, stengiasi laikytis susitarimų, nors kartais su suaugusiuoju bendrauja priešišškai. Kasdienėse situacijose bando tinkamu būdu išsakyti priešingą nei suaugusiojo nuomonę. Paprašytas paaiškina, kodėl negalima bendrauti su nepažįstamais žmonėmis, kai šalia nėra juo besirūpinančio suaugusiojo. Žino, į ką galima kreiptis pagalbos pasimetus, nutikus nelaimėi.</p>	
<p>Ženklaai įspėjantys apie poreikį pritaikyti ugdymą</p>	<p>sunkiai atsiskiria nuo tėvų ar globėjų; aktyviai priešinasi tėvų ir ugdytojų prašymams, nurodymams; neprašo pagalbos (nesuvokia, kad galima jos paprašyti); nedemonstruoja šiltų jausmų ir prisirišimo prie artimųjų; vengia akių kontakto; tempia už rankos, norėdamas parodyti ar paprašyti; pasakoja pernelyg garsiai; mažai pasakoja apie savo potyrius; neprašo pasakėlių ar pokalbių.</p>
<p>Santykiai su bendraamžiais pasiekimai</p>	
<p>Vertybinė nuostata</p>	<p>Esminis gebėjimas</p>
<p>Nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su bendraamžiais.</p>	<p>Supranta, kas yra gerai, kas blogai, draugauja bent su vienu vaiku, palankiai bendrauja su visais (supranta kitų norus, dalijasi žaislais, tariasi, užjaučia, padeda), suaugusiojo padedamas supranta savo žodžių ir veikslių pasekmes sau ir kitiems.</p>
<p>1-asis žingsnis. Patinka žiūrėti į kitus kūdikius, būti šalia kitų vaikų, juos liesti, mėgdžioti jų veido išraišką, veiksmus.</p>	

<p>2-asis žingsnis. Mėgsta žaisti greta kitų vaikų, stebėti jų veiklą. Jiems šypsosi, mėgdžioja jų judesius, veiksmus, ką nors pasako. Gali duoti žaislą kitam, jį imti iš kito, tačiau supykęs gali atimti žaislą iš kito, jam suduoti.</p>	
<p>3-iasis žingsnis. Ieško bendraamžių draugijos. Žaidžia greta, trumpai pažaidžia su kitu vaiku, trumpam ištraukia į kito vaiko žaidimą. Bendrauja mimika, judesiais, veiksmais, dažniau kalbasi su kitu vaiku, pakaitomis atlieka veiksmus su tuo pačiu žaislu. Audringai reiškia teises į savo daiktus, žaislus, nori kito vaiko jam patinkančio žaislo. Gali simpatizuoti kuriam nors vaikui.</p>	
<p>4-asis žingsnis. Kartu su bendraamžiais žaidžia bendrus žaidimus (kviečia žaisti, priima, prašosi priimamas į žaidimą). Žaisdamas mėgdžioja kitus vaikus, supranta jų norus, stengiasi suprasti kita kalba kalbančio vaiko sumanymus. Tariaisi dėl vaidmenų, siužeto, žaislų. Padedamas suaugusiojo, palaukia savo eilės, dalijasi žaislais, priima kompromisinį pasiūlymą. Gali turėti vieną ar kelis nenuolatinius žaidimų partnerius. Su jais lengvai susipyksta ir susitaiko.</p>	
<p>5-asis žingsnis. Sėkmingai ištraukia į vaikų grupę ir nuolat kartu žaidžia.</p> <p>Geranoriškai veikia kartu su kitais, siūlydamas savo sumanymą ar priimdamas kitų sumanymą, fantazuodamas. Tikslingai atsineša žaislą iš namų bendram žaidimui su žaidimo draugu. Paprašius kitam vaikui, duoda pažaisti savo žaislu arba žaidžia juo paeiliui. Noriai žaidžia su vaikais iš kitos kultūrinės ar socialinės aplinkos, natūraliai priima vaikų skirtumus. Gali padėti kitam vaikui. Pats randa nesutarimo, konflikto sprendimo būdą arba prašo suaugusiojo pagalbos. Gali turėti draugą arba kelis kurį laiką nesikeičiančius žaidimų partnerius.</p>	
<p>6-asis žingsnis. Rodo iniciatyvą bendrauti ir bendradarbiauti su kitais vaikais, palaikyti su jais gerus santykius, domisi skirtumais tarp vaikų ir juos toleruoja. Taikiai diskutuoja, tariasi, derasi su kitais vaikais dėl žaidimų sumanymų ir veiklos. Dalijasi žaislais ir kovoja už kitų teisę žaisti paeiliui. Siekdamas rasti kompromisą, ištraukia į derybų procesą. Supranta, kad grupė vaikų, norėdama veikti sutartinai, turi susitarti dėl visiems priimtino elgesio. Supranta, koks elgesys yra geras ar blogas ir kodėl. Suvokia savo veiksmų pasekmes sau ir kitiems. Turi draugą arba kelis nuolatinius žaidimų partnerius. Palaiko ilgalaikę draugystę mažiausiai su vienu vaiku.</p>	
<p>Ženklaai įspėjantys apie poreikį pritaikyti ugdymą</p>	<p>įkyriai ar neadekvačiai siekia bendravimo; agresyviai elgiasi su bendraamžiais; reaguoja pernelyg impulsyviai, supyksta arba verkia; nesidomi kitais vaikais ir (ar) žaidimais su jais; nežaidžia siužetinių žaidimų.</p>

Aplinkos pažinimo pasiekimai	
Vertybinė nuostata	Esminis gebėjimas
Nori pažinti bei suprasti save ir aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs ką nors nauja.	Įvardina ir bando paaiškinti socialinius bei gamtos reiškinius, apibūdinti save, savo gyvenamą vietą, šeimą, kaimynus, gyvosios ir negyvosios gamtos objektus, domisi technika ir noriai mokosi ja naudotis.
<p>1-asis žingsnis. Domisi aplinka, sutelkia dėmesį į arti esančius veidus, daiktus. Reaguoja į skirtingus vaizdus, paviršius, kvapus, garsus, skonius. Atpažįsta artimus žmones, žaislus, daiktus.</p>	
<p>2-asis žingsnis. Stebi ir atpažįsta artimiausią savo aplinką, orientuojasi joje. Pažįsta ir pavadina kai kuriuos gyvūnus, žmones, daiktus, jų atvaizdus. Žino kai kurių daiktų paskirtį ir jais naudojami (šukos, šaukštas, nosinaitė).</p>	
<p>3-iasis žingsnis. Atpažįsta ir pavadina vis daugiau artimiausioje aplinkoje esančių augalų (sodo, daržo, lauko), gyvūnų, daiktų, domisi jais. Skiria atskirus gamtos reiškinius. Orientuojasi savo grupės, darželio, namų aplinkoje. Pasako savo ir savo šeimos narių vardus. Dalyvauja prižiūrint augalus ar gyvūnus.</p>	
<p>4-asis žingsnis. Pažįsta gyvenamosios vietovės objektus (namai, automobiliai, keliai, parduotuvės ir pan.). Pasako miesto, gatvės, kurioje gyvena, pavadinimus, savo vardą ir pavardę. Pastebi pasikeitimus savo aplinkoje. Pastebi ir nusako aiškiausiai pastebimus gyvūnų ir augalų požymius.</p> <p>Atpažįsta gamtoje ar paveiksluose dažniausiai sutinkamus gyvūnus, medžius, gėles, daržoves, grybus, pasako jų pavadinimus. Pasako metų laikų pavadinimus ir būdingus jiems požymius, skiria daugiau gamtos reiškinių (rūkas, pūga, šlapdriba).</p>	
<p>5-asis žingsnis. Pasakoja apie savo šeimą, jos buitį, tradicijas. Moka papasakoti apie savo gimtąjį miestą ar gyvenvietę. Pasako savo gatvės pavadinimą. Įvardija kelis žinomus gimtojo miesto objektus. Gali savarankiškai nueiti į darželio salę, biblioteką, valgyklą ar, pvz., dailės studiją. Atranda buities prietaisų, skaitmeninių technologijų panaudojimo galimybes, noriai mokosi jais naudotis. Atpažįsta ir įvardija ne tik naminius, bet ir kai kuriuos laukinius gyvūnus. Samprotauja apie naminių ir laukinių gyvūnų gyvenimo skirtumus. Skiria daržoves, vaisius, uogas, nusako, kaip juos naudoti maistui. Domisi dangaus kūnais, gamtos reiškiniais, kurių negali pamatyti (pvz., ugnikalnių išsiveržimas, žemės drebėjimas, smėlio audra).</p>	
<p>6-asis žingsnis. Pasako tėvų profesijas, įvardija savo giminaičius, žino savo namų adresą. Pasako savo šalies ir sostinės pavadinimą. Skiria ir pavadina suaugusiųjų profesijas,</p>	

darbus ir buitį palengvinančią techniką (priedaisai, transportas, įrenginiai). Samprotauja apie tai, kad gamindami daiktus žmonės įdeda daug darbo, kokių savybių žmogui reikia darbe, kokios yra profesijos. Domisi, kokie daiktai buvo naudojami seniau, kaip jie pasikeitė. Papasakoja apie tradicines šventes. Pastebi aiškiai matomus skirtumus ir panašumus tarp gyvūnų ir tarp augalų. Samprotauja apie tai, kur gyvena, kuo minta naminiai ir laukiniai gyvūnai. Moka prižiūrėti kambarinius augalus, daržoves, stebi jų augimą. Papasakoja apie naminių gyvūnų naudą žmonėms ir augalų naudojimą maistui. Pradedą suprasti Žemės, Saulės, Mėnulio ir kitų dangaus kūnų ryšius. Pradedą jausti prierašumą prie artimiausios gamtinės aplinkos, dalyvauja ją prižiūrint ir puošiant, suvokia savo vietą joje, pažįsta ir įvardija gyvenamosios vietovės objektus (upę, kalvą, mišką ir pan.), gyvūnus ir augalus. Rodo pagarbą gyvajai ir negyvajai aplinkai ir besiformuojančią atsakomybę už jos išsaugojimą. Mokosi rūšiuoti atliekas.

Ženkilai įspėjantys apie poreikį pritaikyti ugdymą	turi mažai žinių apie aplinkinį pasaulį; nežino svarbiausios informacijos apie save; nežino svarbiausių amžiaus reikalavimus atitinkančių sąvokų; nežino esminių metų laikų požymių; negeba naudotis būtiniaisiais prietaisais, priemonėmis; blogai skiria, kas tikra, o kas išgalvota; žaisti su jo amžiui pritaikytais didaktiniais žaislais; veikdamas sutelkia dėmesį į detales, nesuvokia esmės; nepasakoja arba pasakoja labai skurdžiai apie aplinkos vaizdus; smulkmeniškai klausinėja apie aplinkos vaizdus; aplinkos daiktus tyrinėja liedsdamas; nemėgdžioja aplinkos garsų; nekreipia dėmesio į garsinius aplinkos signalus; nesidomi paukščių, gyvūnų skleidžiamais garsais.
---	---

Skaičiavimo matavimo pasiekimai

Vertybiniė nuostata	Esminis gebėjimas
Nusiteikę pažinti pasaulį skaičiuodamas, matuodamas.	Geba skaičiuoti daiktus, palyginti daiktų grupes pagal kiekį, naudoti skaitmenis, apibūdinti daikto vietą eilėje, sudaryti sekas. Geba grupuoti daiktus pagal spalvą, formą, dydį, jaučia dydžių skirtumus, daikto vietą ir padėtį erdvėje. Supranta ir vartoja žodžius, kuriais apibūdinamas atstumas, ilgis, masė, tūris, laikas. Pradedą suvokti laiko tėkmę ir trukmę.

1-asis žingsnis. Skaičiavimas. Gestais, mimika parodo, jog suvokia, ką reiškia yra (nėra), dar, taip (ne).

Matavimas. Susidomi, kai parodomas kitokios formos, dydžio, spalvos daiktas: siekia jį paimti, tyrinėja. Atkreipia dėmesį į judančius, artėjančius daiktus, daug kartų

kartoja matytus veiksmus su daiktais

2-asis žingsnis. Skaičiavimas. Supranta, ką reiškia vienas, dar vienas, du, daug (parodo pirštukais, kiek turi metukų).

Matavimas. Žaisdamas stengiasi rasti reikiamos formos, dydžio ar spalvos daiktą. Nuotraukoje, piešinyje atpažįsta anksčiau matytą daiktą. Supranta vis daugiau žodžių, kuriais nusakoma daikto forma, dydis, spalva, judėjimas erdvėje: paimti didelį, nueiti iki, pažiūrėti į viršų ir pan.

3-iasis žingsnis. Skaičiavimas. Skiria žodžius: mažai (vienas, du) ir daug. Paprašytas duoda kitiems po vieną žaislą, daiktą. Geba išrikiuoti daiktus į vieną eilę.

Matavimas. Tapatina daiktus pagal formą, dydį. Suranda tokios pat spalvos (raudonos, mėlynos, geltonos, žalios) daiktus. Supranta, kad bokštas, kurio viršuje bus didesnės, o apačioje mažesnės kaladėlės, ne - bus tvirtas. Supranta ir pradeda vartoti daiktų palyginimui skirtus žodžius: didelis – mažas, ilgas – trumpas, sunkus – lengvas, storas – plonas, toks pat, ne toks, kitoks, vienodi – skirtingi ir pan.

4-asis žingsnis. Skaičiavimas. Pradeda skaičiuoti daiktus, palygina dvi daiktų grupes pagal daiktų kiekį grupėje. Padalina daiktus į grupes po lygiai (po du, po tris). Supranta, kad prie daiktų pridėdant po vieną jų skaičius grupėje didėja, o paimant po vieną – mažėja. Pradeda vartoti kelintinius skaitvardžius (pirmas, antras...).

Matavimas. Atpažįsta ir atrenka apskritos (skritulio), keturkampės (keturkampio), kvadratinės (kvadrato) formos daiktus, vienodo dydžio ar spalvos daiktus. Statydamas, konstruodamas, komponuodamas, grupuodamas pradeda atsižvelgti į daikto formą, dydį, spalvą.

Labai skirtingus ir vieno - dus daiktus palygina pagal ilgį, storį, aukštį, masę ir pan. Dydžių skirtumams apibūdinti pradeda vartoti žodžius: didesnis – mažesnis, ilgesnis – trumpesnis, storesnis – plonesnis, aukštesnis – žemesnis ir pan. Už save didesnius daiktus vadina dideliais, o mažesnius – mažais.

Pridėdamas vieną šiaudelį prie kito, nustato, kuris šiaudelis iš trijų yra vidutinio dydžio ir jį padeda tarp trumpiausio ir ilgiausio. Paklaustas apie kambario ilgį, išmatuoja jį žingsniais; išrikiuoja kamuolius nuo mažiausio iki didžiausio. Pasako, kad katinėlis yra mažesnis už šuniuką.

Prašyti palyginti kasdienėje aplinkoje pasitaikančių daiktų ilgį, aukštį, masę, storį, plotį ir t. t., juos dedant vieną prie kito, kilnojant. Formuoti supratimą, kad daikto (pvz., virvutės) ilgis, masė nesikeičia, daiktą (virvutę) suraičius ar sulenkus.

Pradeda skirti dešinę ir kairę savo kūno puses, kūno priekį, nugarą. Nurodydamas kryptį (savo kūno atžvilgiu) vartoja žodžius: pirmyn – atgal, kairėn-dešinėn, aukštyn –

žemyn. Parodo, kur jo kūno priekis, nugara. Paprašytas paeina tris žingsnius į priekį.

Žaisti judrius žaidimus, kai reikia pasirinkti teisingą kryptį savo kūno atžvilgiu (pvz., žaidimas „Diena – naktis“, „Šilta – šalta“).

Paros dalis sieja su savo gyvenimo ritmu. Žino metų laikus ir būdingus jiems požymius.

5-asis žingsnis. Skaičiavimas. Supranta, kad daiktų skaičius nepriklauso nuo daiktų formos, dydžio ir kitų savybių bei jų padėties erdvėje. Skaičiuoja bent iki 5. Dėliodamas kelis daiktus, sugeba atsakyti klausimus: „Kiek iš viso?“ „Kiek daugiau?“ „Kiek mažiau?“

Pastebi, kaip sudaryta daiktų (elementų) seka, geba pratęsti ją 1–2 daiktais (elementais). Pratęsdamas pasikartojančių daiktų (elementų) seką, nebūtinai laikosi tos pačios sudarymo logikos (pvz., iš pradžių gali imti daiktus (elementus) pagal vieną požymį, vėliau – pagal kitą). Skiria kelintinius skaitvardžius.

Nuspalvina dryžiukais paveikslėlyje pavaizduotą zebra. Serviruoja stalą. Suveria pakaitomis dviejų spalvų karoliukus. Paeiliui dėlioja trikampus ir kvadratus. Išklausęs pasakos, kurioje du–trys veikėjai paeiliui ką nors atlieka, geba atsakyti į tokius klausimus, kaip: „Ką atsakė trečiasis veikėjas?“, „Kas atėjo pirmas?“

Pasiūlyti vaikui dalyvauti žaidimuose, kuriuose kas nors skaičiuojama, kartojami du trys skirtingi judesių ar garsų elementai, kur vaikas turėtų keisti savo ar daikto padėtį erdvėje ar daryti ką nors tam tikra seka (pvz., žaidimai „Trečias bėga“, „Daryk taip, kaip Jonelis daro“; žaidimas, kai nutilus muzikai ar suplojus kaskart pasakoma, kaip kitaip vaikai turi pasielgti: susigrupuoti sustoti po du, susėsti į du ratukus, parodyti 4 pirštukus ir pan.). Kalbėtis su vaikais apie tai, kiek jų buvo pasakoje, kokia buvo įvykių pasakoje eilė, ką darė pirmasis, antrasis ir t. t. veikėjai (pvz., pasaka „Trys paršiukai“, „Mergaitė ir lokys“, „Pagrandukas“).

Matavimas. Skiria trikampę, stačiakampę formas. Randa mažai besiskiriančius daiktus. Kalbėdamas apie spalvą, vartoja žodžius „vienos spalvos“, „dvispalvis“. Grupuoja, komponuoja daiktus, atsižvelgdamas į jų spalvą, formą arba dydį.

Žaisdamas daiktų loto, randa reikiamos spalvos kortelę. Nuspalvina trikampus viena, o stačiakampus – kita spalva. Serviruoja stalą.

Žaisti stalo žaidimus. Karpyti, paišyti, spalvinti trikampus, stačiakampus. Iš įvairių formų detalių ar piešiant (spalvinant) figūras kurti aplikacijas, ornamentus, šventinę atributiką, įvairius daiktus, kuriais galima papuošti aplinką.

Palygindamas daiktų dydžius, naudojasi sąlyginiu matu (trečiu daiktu). Kalbėdamas apie atstumą, daiktų ilgį, plotį, aukštį, storį, masę, vartoja žodžius: ilgesnis –

trumpesnis, siauresnis – platesnis, aukštesnis – žemesnis, lengvesnis – sunkesnis. Supranta, ką reiškia sudėlioti nuo mažiausio iki didžiausio ir atvirkščiai.

Supranta, kad knygos skaito - mos iš kairės į dešinę ir iš viršaus į apačią. Juda nurodyta kryptimi. Skiria ir žodžiais išreiškia erdvinius daikto santykius su savimi: priešais mane, už manęs, šalia manęs, mano kairėje ir pan.

„Rašo“ laišką Kalėdų seneliui iš kairės į dešinę ir iš viršaus į apačią. Paprašytas paima priešais save esantį daiktą, palenda po stalu, įprojo į kalniuką, užlipa ant suoliuko.

Kartu skaityti knygeles, „rašyti“ laiškus. Žaisti judrius žaidimus, kuriuose vaikams tenka vartoti vietą ir padėtį nusakančius įvairius žodžius (pvz., žaidimas „Lobio ieškojimas“).

Pradeda suvokti praeitį, dabartį, ateitį. Skiria sąvokas šiandien, vakar, rytoj.

6-asis žingsnis. Skaičiavimas. Susieja daiktų (realių ar pa - vaizduotų) kiekį su atitinkamu daiktų skaičių žyminčiu simboliu. Skaičiuoja bent iki 10. Palygina mažai daiktų turinčias grupes pagal kiekį. Supranta ir vartoja žodžius: daugiau (mažiau) vienu, dviem, po lygiai, pusiau, į 2 dalis, į 4 dalis.

Atpažįsta, atkuria, pratęsia, sukuria skirtingų garsų, dydžių, formų, spalvų sekas su 2–3 pasikartojančiais elementais.

Matavimas. Skiria plokštumos ir erdvės figūras: skritulį ir rutulį, kvadratą ir kubą. Klasifikuoja daiktus pagal dydį, formą arba spalvą.

Matuodamas atstumą, ilgį, tūrį, masę, naudojami vienu ar keliais sąlyginiais matais (savo pėda, sprindžiu, trečiu daiktu). Atranda, kad į skirtingos formos daiktus galima sutalpinti tą patį skystų ar birių medžiagų (vandens, smėlio ir kt.) kiekį. Lygindamas dydžius, vartoja jų skirtumo didumą pabrėžiančius žodžius (šiek tiek didesnis, truputį mažesnis, didžiausias, mažiausias ir kt.). Apibūdina daiktų vietą ir padėtį kitų daiktų ar vienas kito atžvilgiu, sakydamas: į kairę – į dešinę, aukščiau – žemiau, virš – po; šalia, greta, viduryje, tarp, priešais, prie, prieš, paskui, šalia vienas kito, už, prieš, tarp, viduje, išorėje ir kt.

Žino, jog gamtoje esama įvairios trukmės pasikartojančių ciklų (kartojasi savaitės dienos, metų laikai ir pan.).

<p>Ženklaai įspėjantys apie poreikį pritaikyti ugdymą</p>	<p>neprisimena daiktų eiliškumo; nesuvokia, kad pakeitus daiktų išdėstymą eilėje, jų skaičius nepasikeičia; nesuvokia paprastų skaičiaus, laiko erdvės sąvokų: „daug“, „mažai“, „pasidarė daugiau“, „pasidarė mažiau“, „dabar“, „paskui“, „didelis“, „mažas“; nesuvokia laiko trukmės, nuolat vėluoja; negeba atlikti praktinių veiksmų, susijusių su daiktų pridėjimu, atėmimu ir išdalijimu; prastai suvokia kryptį (pvz., „į kairę“, „į dešinę“,</p>
--	---

	<p>„pirmyn“, „atgal“); blogai skiria, kas tikra, o kas išgalvota; nežino svarbiausios informacijos apie save; negeba rūšiuoti daiktų į grupes; nesupranta, kaip žaisti su jo amžiui pritaikytais didaktiniais žaislais; sutelkia dėmesį į detales, nesuvokia esmės; prastai skiria kairę ir dešinę puses; painioja svarbiausias erdvines sąvokas „už“, „prieš“, „viduje“, „ant“, kt.; sunkiai sudėlioja mozaiką, dėlionę; nesupranta, kaip žaisti žaidimus, kur reikia rūšiuoti, grupuoti; susiduria su sunkumais lygindamas daiktus pagal dydį, formą; lėtai vykdo žodinius nurodymus, susijusius su sekos nustatymu.</p>
Sakytinės kalbos pasiekimai	
Vertybinė nuostata	Esminis gebėjimas
<p>Nusiteikęs išklausti kitą ir išreikšti save bei savo patirtį kalba.</p>	<p>Klausosi ir supranta kitų kalbėjimą, kalba su suaugusiais ir vaikais, laisvai išreiškdamas savo išgyvenimus, patirtį, mintis, intuityviai junta kalbos grožį.</p>
<p>1-asis žingsnis. Klausymas. Įdėmiai klausosi suaugusiojo. Skiria griežtą ir malonų kalbinančio suaugusiojo toną. Supranta elementarius kalbinančiojo klausimus ir prašymus. Atpažįsta artimiausios aplinkos garsus. Džiaugiasi įvairiais garsais ir ritmais. Supranta savo ir artimųjų vardus, artimiausios aplinkos daiktų ir reiškinių pavadinimus. Supranta veiksmų pavadinimus, geba veiksmais atsakyti į klausimus.</p> <p>Kalbėjimas. Komunikavimui vartoja įvairius garsus ir judesius: daug čiauška, kartoja, mėgdžioja jam tariamus garsus ir skiemenis. Vartoja kelis trumpus žodelius objektams, veiksams įvardyti, norams išsakyti, palydi juos judesiu.</p>	
<p>2-asis žingsnis. Klausymas. Klausosi ir kalba, mimika, gestais reaguoja į suaugusiųjų ir vaikų kalbėjimą. Supranta vaikų ir suaugusiųjų kalbą apie artimiausios aplinkos objektus, reiškinius, santykius, nesudėtingus trumpus tekstukus: žaidimus, eilėraštkus, pasakas, pasakojimus, su dienvakarė susijusius paaiškinimus, prašymus, paprastus klausimus. Supranta ir greitai mokosi paprastų naujų žodžių. Išklauso ir supranta du vienas po kito išsakomus prašymus, kvietimus.</p> <p>Kalbėjimas. Noriai dalyvauja pokalbiuose. Mėgdžiojimu, žodelių pakartojimais, veiksmais, mimika ir pantomimika dalyvauja paprastuose žodiniuose žaidimuose. Dviejų trijų žodžių sakiniiais kalba apie tai, ką mato ir girdi, kas atsitiko, ko nori. Suaugusiojo padedamas kartoja girdėtus trumpus kūrinėlius.</p>	
<p>3-iasis žingsnis. Klausymas. Klausosi skaitomų ir pasakojamų kūrinėlių, naujų žodžių. Išklauso, supranta ir reaguoja į kelis vienas paskui kitą sekančius prašymus, siūlymus, patarimus.</p>	

Kalbėjimas. 3–4 žodžių sakiniais kalba ir klausinėja apie save, savo norus, poreikius, išgyvenimus. Pradedą mėgdžioti suaugusiųjų kalbėseną. Sako „ačiū“, „prašau“. Kalba ir klausinėja apie tai, ką matė ir girdėjo, apie aplinkos objektus, jų savybes, įvykius, net jei jų dabar ir nemato. Domisi laidomis, animaciniais filmais vaikams, kalba apie juos. Vienu ar keliais žodžiais atsako į elementarius klausimus. Kalba kelių žodžių sakiniais, žodžius derina pagal giminę, skaičių, linksnį. Kartu su suaugusiuoju deklamuoja eilėraštkus, užbaigia žinomas pasakas, eilėraštkius.

4-asis žingsnis. Klausymas. Klausosi aplinkinių pokalbių, sekamų, pasakojamų, skaitomų, deklamuojamų kūrinių literatūrine kalba, tarmiškai. Pradedą išklaustyti, suprasti ir reaguoti į tai, ką jam sako, aiškina suaugusysis ar vaikas. Stengiasi suprasti kita kalba kalbančių vaikų norus, pasiūlymus.

Kalbėjimas. Kalba pats sau, kalba kitam, klausinėja, užkalbina, prašo, pašaukia, kartais laikydamasis elementarių kalbinio etiketo normų. Kalba, pasakoja apie tai, ką jaučia ir jautė, veikia ir veikė. Žaidžia garsais ir žodžiais, kuria naujus žodžius. Kalba, pasakoja apie tai, ką mato ir matė, girdi ir girdėjo, ką sužinojo, suprato, vartodamas elementarius terminus, girdėtus naujus žodžius. Kalbėdamas vartoja paprastos konstrukcijos gramatiškai taisyklingus sakinius. Taisyklingai taria daugumą gimtosios kalbos žodžių garsų. Padedant atpažįsta žodyje kelis atskirus garsus. Deklamuoja trumpus eilėraštkius, atkartoja trumpos pasakas ar apsakymus, pridėdamas savo žodžių, pasakojimą palydėdamas gestais ir mimika.

5-asis žingsnis. Klausymas. Klausosi įvairaus turinio tekstų (grožinių, publicistinių, enciklopedinių, informacinių) apie aplinką, įvairius įvykius, reiškinius, klausosi gyvai, įrašų.

Supranta sudėtingesnio turinio tekstus. Supranta, kad į jį kreipiamasi ar kalbama ne gimtąja kalba.

Kalbėjimas. Natūraliai kitiems kalba apie tai, ką žino, veikia, ko nori, tikisi, nesupratus paaiškina, pakartoja. Kalbėdamas žiūri į akis. Kalba, pasakoja apie tai, kas buvo nutikę, įvykę, tai siedamas su žmonėmis, tautos gyvenimu, gamtos reiškiniais. Vartoja įvairią techniką, transporto priemones bei prietaisus įvardijančius žodžius. Pasakoja, kalbasi apie matytus animacinius filmus, televizijos laidas, žaistus kompiuterinius žaidimus. Bando susikalbėti su kitakalbiu vaiku, pakartodamas jo kalbos vieną kitą žodį. Laisvai kalba sudėtiniais sakiniais, žodžius į sakinius jungia laikydamasis perprastų kalbos taisyklių. Vartoja daugumą kalbos dalių (daiktavardžius, veiksmažodžius, būdvardžius,rieveksmiais, prielinksnius ir kt.). Išgirsta pirmą ir paskutinį garsą jo paties, tėvų, draugų vardažodžiuose, trumpuose žodžiuose. Seka girdėtas ir savo sukurtas pasakas, kuria įvairias istorijas, eilėraštkus, inscenizuoja. Deklamuoja skaitomų pasakų eiliuotus intarpus.

6-asis žingsnis. Klausymas. Klausosi draugų ir savo kalbos įrašų, įvairių stilių tekstų, mįslių, erzinimų, pajuokavimų bendrine kalba ir tarme. Supranta knygelės, pasakojimo, pokalbio turinį, įvykių eigą. Supranta pajuokavimus, dviprasmybes, frazeologizmus, perkeltinę žodžių prasmę. Supranta artimiausioje aplinkoje vartojamus kitos kalbos žodžius.

Kalbėjimas. Kalba natūraliai, atsižvelgdamas į bendravimo situaciją, išsakydamas savo patirtį, norus, svajones, svarstymus, kalba apie problemų sprendimą, vartoja mandagumo bei vaizdingus žodžius (sinonimus, antonimus ir kt.), technologinius terminus (mikrofonas, pelė, klaviatūra ir kt.). Bando susikalbėti su kitakalbiu vaiku, suaugusiuoju. Garsiai svarsto savo planuojamos veiklos eigą, praneša apie tai draugui, grupei draugų, visai grupei. Klausinėja apie tai, kas išgirsta, matyta, sugalvota, pajausta.

Pasakoja, kalba apie aplinką, gamtos reiškinius, techniką, įvardydamas įvairias detales, savybes, būsenas, vartodamas naujai išgirstus sudėtingesnės sandaros žodžius. Kalba taisyklingais sudėtingais sakiniais, vartoja pagrindines kalbos dalis. Išgirsta žodžius, kurie panašiai skamba, bet turi skirtingą reikšmę. Išgirsta pirmą, paskutinį ir žodžio viduryje esančius garsus. Skiria gimtosios kalbos žodžius nuo išgirstų kitos kalbos žodžių. Komentuoja meno kūrinius, atpasakoja pasakas, padavimus, apsakymus, matytus ir girdėtus per įvairias skaitmenines laikmenas (TV, DVD, CD). Kuria ir pasakoja įvairius tekstus, mįsles, humoristines istorijas, deklamuoja savo sukurtus kūrinius, žaidžia prasmingais ir beprasmybiškais žodžiais, bando juokauti, kalba „ateivių“ kalbomis, „užsienio“ kalbomis. Keičia balso stiprumą, kalbėjimo tempą, intonacijas ir kt.

<p>Ženkla įspėjantys apie poreikį pritaikyti ugdymą</p>	<p>trejų metų nekalba; negeba išsakyti savo poreikių bendraamžiams ir (ar) ugdytojams; būdamas penkerių metų netaisyklingai taria kalbos garsus (švepluoja); prastai suvokia kitų kalbą (prašymus, nurodymus), ypač sudėtingesnes frazes; negeba rišliai papasakoti įvykių; nusakyti savo jausmų, išgyvenimų; nejuokauja ir nesuvokia kitų humoro; dažnai reikia kartoti prašymus, nurodymus; negali arba neaiškiai išreikšia susidomėjimą kalba; kalba gramatiškai netaisyklinga (daro kaitymo, derinimo, prielinksnių vartojimo ir kt. klaidų); kalba skurdi, menkas žodynas, vartoja mažai būdvardžių; klausydamasis blogai suvokia pasaką ar kitą tekstą; nemėgsta deklamuoti eilėraščių, sunkiai juos išmoksta; nemėgsta klausytis pasakojimų, pasakėlių; kalba nesklandžiai, susijaudinęs pradeda mikčioti; sunkiai įsimena žodžių reikšmes; kalba per lėtai arba per greitai; nuolat prašo pakartoti, įdėmiai stebi kalbančiojo veidą; neišgirsta, kai į jį kreipiamasi.</p>
--	---

Rašytinės kalbos pasiekimai	
Vertybinė nuostata	Esminis gebėjimas
Domisi rašytiniais ženklais, simboliais, skaitomu tekstu.	Atpažįsta ir rašinėja raides, žodžius bei kitus simbolius, pradeda skaitinėti.
<p>1-asis žingsnis. Skaitymas. Vartinėja, žiūrinėja paveikslėlių knygeles, žiūrinėja paveikslėlius. Palankiai reaguoja į knygelių skaitymą (vartymą) kartu su suaugusiaisiais.</p> <p>Rašymas . Stebi rašančiuosius, domisi įvairiomis rašymo priemonėmis, brauko jomis įvairias linijas.</p>	
<p>2-asis žingsnis. Skaitymas. Varto knygeles, žiūrinėja paveikslėlius, piršteliu juos rodo. Pradeda atpažinti jo mėgstamas knygeles, nori, kad jas jam paskaitytų. Kartais knygelę laiko taisyklingai. Reaguoja į skaitomą tekstą. Kreipia dėmesį į aplinkoje esančias raides, žodžius, simbolius.</p> <p>Rašymas. Įvairiomis rašymo priemonėmis spontaniškai brauko popieriaus lapą.</p>	
<p>3-iasis žingsnis. Skaitymas. Varto knygeles, dėmesį skirdamas ne tik paveikslėliams, bet ir tekstui, prašydamas paskaityti. Geba sieti paveikslėlius su juose vaizduojamais konkrečiais daiktais, juos pavadina. Pradeda pažinti aplinkoje esančius simbolius.</p> <p>Rašymas. Įvairiomis rašymo priemonėmis kraigalioja vertikalias ir horizontalias linijas.</p>	
<p>4-asis žingsnis. Skaitymas. Domisi skaitymu. Vaizduoja, kad skaito knygą, kuri jam buvo skaityta. „Skaito“ knygelių paveikslėlius, įvardija įvairių objektų ir veikėjų bruožus, veiksmus. Atkreipia dėmesį į raides, simbolius (grafinius vaizdus) aplinkoje, pradeda jais manipuliuoti įvairioje veikloje.</p> <p>Rašymas. Domisi ne tik įvairiomis rašymo priemonėmis, bet ir galimybe rašyti (planšetiniu kompiuteriu ir kt.). Kraigalionėse ir piešiniuose pasirodo realių raidžių elementai ir raidės. Raidėmis ir simboliais (grafiniais vaizdais) pradeda manipuliuoti įvairioje veikloje.</p>	
<p>5-asis žingsnis. Skaitymas. Domisi abėcėlės raidėmis. Pastebi žodžius, prasidedančius ta pačia raide. Supranta, kad kai kurios raidės turi savo pavadinimą ir specifinę grafinę raišką. Supranta aplinkoje matomų kai kurių spausdintų žodžių prasmę.</p> <p>Sugalvoja pavadinimus paveikslėliams, knygelėms. Įvardija specifinius skaitomo teksto veikėjų bruožus.</p> <p>Rašymas. Domisi ir supranta skirtingų spaudinių funkcijas (kalendorius, valgiaraštis, reklama, bukletas ir pan.).</p>	

<p>Kopijuoja raides, paprastus žodžius. „Iliustruoja“ pasakas, pasakojimus, istorijas, filmukus, iliustracijose parašydamas nukopijuotas raides, žodžius. Kuria ir gamina rankų darbo knygeles su elementariais nukopijuotais sakiniais, žodžiais, raidėmis. Braižo ir aiškina planus, schemas, grafikus. Bando rašyti raides, pradėdamas savo vardo raidėmis. (Planšetiniame kompiuteryje rašo savo vardą, trumpus žodelius.).</p>	
<p>6-asis žingsnis. Skaitymas. Domisi knygomis, įvairiais rašytiniais tekstais, supranta nesudėtingą jų siužetą, klausinėja. Pradeda suprasti ryšį tarp knygos teksto, iliustracijų ir asmeninės patirties. Žino keliolika abėcėlės raidžių. Supranta, kad garsas siejamas su raide, o raidės sudaro žodį. Pradeda skirti žodžius sudarančius garsus, skiemenis. Pažįsta parašytą žodį kaip atskirų raidžių junginį.</p> <p>Gali perskaityti užrašus, kuriuos mato gatvėse, pavyzdžiui, parduotuvių, kirpyklų, kavinių pavadinimus.</p> <p>Rašymas. Spausdintomis raidėmis rašo savo vardą, kopijuoja aplinkoje matomus žodžius. Piešiniuose užrašo atskirų objektų pavadinimus. Įvairiais simboliais bando per - teikti informaciją. Planšetiniu kompiuteriu rašo raides, žodžius. Supranta rašymo tikslus.</p>	
<p>Ženkla įspėjantys apie poreikį pritaikyti ugdymą</p>	<p>vengia žaidimų, susijusių su piešimo, spalvinimo užduotimis; sunkiai apvedžioja kontūrus, sujungia taškus; negeba atlikti tikslių judesių rankomis; negrabiai laiko pieštuką, rašiklį; neskiria panašios formos ženklų, simbolių; negali nukopijuoti paprastų formų; negeba sudėlioti dėlionės; blogai orientuojasi popieriaus lape; netinkamai išdėsto jame piešinį; sunkiai atlieka žodinius nurodymus, susijusius su ženklų seka.</p>
<p>Iniciatyvumo ir atkaklumo pasiekimai</p>	
<p>Vertybinė nuostata</p>	<p>Esminis gebėjimas</p>
<p>Didžiuojasi savimi ir didėjančiais savo gebėjimais.</p>	<p>Savo iniciatyva pagal pomėgius pasirenka veiklą, ilgam įsitraukia ir ją plėtoja, geba pratęsti veiklą po tam tikro laiko tarpo, kreipiasi į suaugusįjį pagalbos, kai pats nepajėgia susidoroti su kilusiais sunkumais.</p>
<p>1-asis žingsnis. Pats juda (šliaužia, ropoja, eina) jį sudominusių žaislų, daiktų link. Trumpam sutelkia žvilgsnį, seka judantį daiktą akimis, klausosi, atlieka tikslingus judesius, veiksmus su daiktais.</p>	
<p>2-asis žingsnis. Pats pasirenka daiktus, su jais žaidžia, daug kartų atkakliai bando atlikti naują veiksmą, kartoja tai, kas pavyko. Judesį, veiksmą ar garsą gali pakartoti tuoj pat, po kelių valandų, dienų, todėl savarankiškai modeliuoja kelis judesius ar veiksmus į vieną seką. Trumpam atitraukus dėmesį vėl sugrįžta prie ankstesnės veiklos. Pats noriai</p>	

<p>mokosi iš tų, su kuriais jaučiasi saugus. Veiksmais ir atskirais žodžiais reiškia norus, veda suaugusįjį prie dominančių daiktų. Protestuoja, reiškia nepasitenkinimą, negalėdamas įveikti kliūties.</p>	
<p>3-iasis žingsnis. Nuolat energingai žaidžia, ką nors veikia, laisvai juda erdvėje, pats keičia veiklą, pasirenka vieną iš kelių daiktų, sugalvoja būdus, kaip pasiekti neprieinamą norimą daiktą. Mėgsta išbandyti suaugusiojo pasiūlytus naujus žaislus, žaidimus, neįprastą veiklą. Ekspresyviai reiškia savo norus, sako „ne“.</p>	
<p>4-asis žingsnis. Dažniausiai pats pasirenka ir kurį laiką kryptingai plėtoja veiklą vienas ir su draugais. Kviečiant, sudominant įsitraukia į suaugusiojo pasiūlytą veiklą jam, vaikų grupei ar visai vaikų grupei. Susidūręs su kliūtimi arba nesėkme, bando ką nors daryti kitaip arba laukia suaugusiojo pagalbos. Siekia savarankiškumo, bet vis dar laukia suaugusiųjų paskatinimo, padrąsinimo.</p>	
<p>5-asis žingsnis. Pats pasirenka ir ilgesnį laiką kryptingai plėtoja veiklą vienas ir su draugais. Lengviau pereina nuo paties pasirinktos veiklos prie suaugusiojo jam, vaikų grupei, visai vaikų grupei pasiūlytos veiklos. Suaugusiojo pasiūlytą veiklą atlieka susitelkęs, išradingai, savaip, savarankiškai. Ilgesnį laiką pats bando įveikti kliūtis savo veikloje, nepavykus kreipiasi pagalbos į suaugusįjį.</p>	
<p>6-asis žingsnis. Turiningai plėtoja paties pasirinktą veiklą, ją tęsia po dienos miego, kitą dieną, kelias dienas. Susidomėjęs ilgesniam laikui įsitraukia į suaugusiojo jam, vaikų grupei, visai vaikų grupei pasiūlytą veiklą, siūlo vaikams ir suaugusiajam įsitraukti į jo paties sugalvotą veiklą. Savarankiškai bando įveikti kliūtis savo veikloje, nepasisekus bando įtraukti bendraamžius ir tik po to kreipiasi į suaugusįjį.</p>	
<p>Ženkla įspėjantys apie poreikį pritaikyti ugdymą</p>	<p>mažai arba visai nesidomi naujais daiktais, netyrinėja aplinkos; neklausinėja; pernelyg „įstringa“ toje pačioje veikloje; negeba savarankiškai susirasti veiklos; su kai kuriais daiktais atlieka įkyrius, neadekvačius veiksmus; negeba savarankiškai planuoti veiklos; negeba perkelti turimų įgūdžių į naujas situacijas.</p>
<p>Tyrinėjimo pasiekimai</p>	
<p>Vertybinė nuostata</p>	<p>Esminis gebėjimas</p>
<p>Smalsus, domisi viskuo, kas vyksta aplinkui, noriai stebi, bando, samprotauja.</p>	<p>Aktyviai tyrinėja save, socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką. Įvaldo tyrinėjimo būdus (stebėjimą, bandymą, klausinėjimą), mąsto ir samprotauja apie tai, ką pastebėjo, atrado, pajuto, patyrė.</p>
<p>1-asis žingsnis. Stengiasi pamatyti, išgirsti, paliesti, paimti, paragauti žaislus ir</p>	

<p>kitus daiktus. Reaguoja į tai, kas vyksta aplinkui, bando dalyvauti (mimika, judesiais, garsais).</p>	
<p>2-asis žingsnis. Stengiasi išbandyti žaislus ar daiktus, stebi, kas vyksta aplinkui, rodo kitiems, ką pavyko padaryti. Mėgsta žaisti slėpynių. Patikusį veiksmą prašo pakartoti daug kartų.</p>	
<p>3-iasis žingsnis. Atsargiai elgiasi su nepažįstamais daiktais ir medžiagomis, tačiau rodo susidomėjimą, bando aiškintis, kas tai yra, kaip ir kodėl tai veikia, vyksta.</p>	
<p>4-asis žingsnis. Pats pasirenka žaidimui ar kitai veiklai reikalingus daiktus ir medžiagas, paaiškina, ko - dėl pasirinko. Žaisdamas tyrinėja, išbando daiktus bei medžiagas (pvz., plaukia ar skęsta, rieda ar su - kasi ratu, tinka daiktai vienas prie kito ar ne ir pan.).</p>	
<p>5-asis žingsnis. Geba suvokti ryšį tarp to, kaip daiktas padarytas ir jo paskirties (pvz., ratai yra apvalūs, nes mašinos paskirtis yra judėti). Domisi medžiagomis, iš kurių padaryti daiktai, ir jų savybėmis. Suvokia medžiagos, iš kurios padarytas daiktas, pasirinkimo tikslingumą (pvz., kodėl mašinos korpusas iš metalo, o padangos iš gumos). Paaiškina, kad su nežinomais daiktais ir medžiagomis reikia elgtis atsargiai, stengiasi taip daryti. Išskiria akivaizdžius daiktų, medžiagų, gyvūnų, augalų bruožus, savybes, kalbėdami apie tai kartais susieja skirtingus pastebėjimus.</p>	
<p>6-asis žingsnis. Domisi aplinka, mėgsta stebėti, kaip auga augalai, kaip elgiasi gyvūnai, noriai atlieka paprastus bandymus, tyrinėja, iš kokių medžiagų padaryti daiktai, kur jie naudojami. Samprotauja apie tai, ką atrado, sužinojo, kelia tolesnius klausimus, siūlo idėjas, ką dar galima būtų tyrinėti. Domisi, kaip seniau gyveno žmonės, kaip žmonės gyvena kitose šalyse. Aktyviai tyrinėdami aplinką demonstruoja vis didėjančią kūno kontrolę, tinkamai pasitelkia visus pojūčius, savo galimybėms išplėsti pasitelkia įrankius ir kitas priemones (pvz., lupą, mikroskopą). Su suaugusiaisiais ar kitais vaikais aptaria nesudėtingų stebėjimų, bandymų ar konstravimo planus, numato rezultatą, mokosi pavaizduoti juos nesudėtingose lentelėse, diagramose, išradingai, kūrybiškai pristato savo tyrinėjimus ir kitus darbus. Stebėdamas fotografijas aiškinasi, kuo yra panašus į savo artimuosius, kuo skiriasi nuo jų. Palygina daiktus, medžiagas, gyvūnus ir augalus, atsižvelgdamas į savybes, juos tikslingai grupuoja ir klasifikuoja.</p>	
<p>Ženklaai įspėjantys apie poreikį pritaikyti ugdymą</p>	<p>mažai domisi aplinkiniais daiktais, žmonėmis, įvykiais, jų nestebi; dėmesį į objektą sutelkia 2–3 kartus trumpesnę laiką nei bendraamžiai; pasyviai sutinka su pasiūlyta veikla, pasižymi menka motyvacija veikti; neturi išreikštų interesų ar pomėgių arba turi tik vieną, ties kuriuo yra pernelyg įstrigęs; nerodo iniciatyvos išardyti daiktą, pažiūrėti, kas viduje, iš ko jis padarytas; nesidžiaugia, atradęs ką nors naujo; pernelyg laikosi įprastų</p>

	veiksmų tvarkos, tų pačių daiktų, neeksperimentuoja (pvz., visada geria iš to paties puoduko, piešia ta pačia spalva).
Problemų sprendimo pasiekimai	
Vertybinė nuostata	Esminis gebėjimas
Nusiteikęs ieškoti išeičių kasdieniniams iššūkiams bei sunkumams įveikti.	Atpažįsta ką nors veikiant kilusius iššūkius bei sunkumus, dažniausia supranta, kodėl jie kilo, suvokia savo ir kitų ketinimus, ieško tinkamų sprendimų ką nors išbandydamas, tyrinėdamas, bendradarbiaudamas, padeda numatyti priimtų sprendimų pasekmes.
1-asis žingsnis. Pakartoja nepasisekusį veiksma, jį keičia, kad pasiektų laukiamą rezultatą. Mimika, gestais ir žodžiais parodo, kad susidūrė su kliūtimi, tikėdamasis suaugusiojo ar vyresnio vaiko pagalbos.	
2-asis žingsnis. Susidūręs su sudėtinga veikla, kliūtimi, išbando jau žinomus veikimo būdus. Stebi, kaip panašioje situacijoje elgiasi kiti ir išbando jų naudojamus būdus. Nepavykus įveikti kliūtis, meta veiklą arba laukia pagalbos.	
3-iasis žingsnis. Drąsiai imasi sudėtingos veiklos, atkakliai, keisdamas veikimo būdus bando ją atlikti pats, stebi savo veiksmų pasekmes. Nepavykus įveikti sudėtingos veiklos ar kliūtis, prašo pagalbos arba meta veiklą.	
4-asis žingsnis. Supranta, kad susidūrė su sudėtinga veikla, kliūtimi, problema. Nori ją įveikti, išbando paties taikytus, stebėtus ar naujai sugalvotus veikimo būdus. Stebi savo veiksmų pasekmes, supranta, kada pavyko įveikti sunkumus. Nepasisekus prašo suaugusiojo pagalbos.	
5-asis žingsnis. Retsykiais pats ieško sunkumų, kliūčių, aktyviai bando įveikti sutiktus sunkumus. Ieško tinkamų sprendimų, tariasi su kitais, mokosi iš nepavykusių veiksmų, poelgių. Nepasisekus samprotauja, ką galima daryti toliau, kitaip arba prašo suaugusiojo pagalbos.	
6-asis žingsnis. Atpažįsta, su koku sunkumu ar problema susidūrė. Ieško tinkamų sprendimų, pradeda numatyti priimtų sprendimų pasekmes, tariasi su kitais ir atsižvelgia į jų nuomonę, siūlo ir priima pagalbą, mokosi iš savo ir kitų klaidų. Nepasisekus bando kelis kartus, ieškodamas vis kitos išeities, arba prašo kito vaiko ar suaugusiojo pagalbos.	
Ženkilai įspėjantys apie poreikį pritaikyti	neatpažįsta problemos, su kuria susidūrė; negeba pasakyti, kas yra ne taip, neveikia, blogai ar pan.; nusimena, susidūręs su problema, bet nesistengia jos spręsti; nedrįsta imtis nežinomos veiklos; iškilus sunkumams neklausia, kaip juos įveikti; spręsdama(-s) problemą, nesugeba suplanuoti

ugdymą	veiksmų; neatpažįsta, kad problema jau išspręsta.
Kūrybiškumo pasiekimai	
Vertybinė nuostata	Esminis gebėjimas
Jaučia kūrybinės laisvės, improvizacijos bei kūrybos džiaugsmą.	Savitai reiškia savo įspūdžius įvairioje veikloje, ieško nežinomos informacijos, siūlo naujas netikėtas idėjas ir jas savitai įgyvendina.
1-asis žingsnis. Pastebi ir smalsiai, gyvai reaguoja į naujus daiktus, žmones, aplinkos pasikeitimus.	
2-asis žingsnis. Domisi naujais daiktais, vaizdais, garsais, judesiais. Atranda naujus veiksmus (tapyti ant veidrodžio, ridenti, nardinti į vandenį ir kt.) ir taiko juos daiktams tyrinėti.	
3-iasis žingsnis. Atranda vis naujus dalykus artimiausioje įprastoje aplinkoje. Įsivaizduoja gyvūnus, augalus, daiktus, apie kuriuos jam pasakojama, skaitoma. Žaisdamas atlieka įsivaizduojamus simbolinius veiksmus.	
4-asis žingsnis. Įžvelgia naujas įprastų daiktų bei reiškinių savybes. Pasitelkia vaizduotę ką nors veikdamas: žaisdamas, pasakodamas, judėdamas, kurdamas. Sugalvoja įdomių idėjų, skirtingų veikimo būdų.	
5-asis žingsnis. Klausinėja, aiškindamasis jam naujus, nežinomus dalykus. Savitai suvokia ir vaizduoja pasaulį. Išradingai, neįprastai naudo - ja įvairias medžiagas, priemones. Lengvai sugalvoja, keičia, pertvarko savitas idėjas, siūlo kelis variantus. Džiaugiasi savitu veiksmo procesu ir rezultatu.	
6-asis žingsnis. Nori atlikti ir suprasti vis daugiau naujų, nežinomų dalykų. Kelia probleminius klausimus, diskutuoja, svarsto, įsivaizduoja, fantazuoja. Ieško atsakymų, naujų idėjų, netikėtų sprendimų, neįprastų medžiagų, priemonių, atlikimo variantų, lengvai, greitai keičia, pertvarko, pritaiko, siekia savito rezultato. Drąsiai, savitai eksperimentuoja, nebijo suklysti, daryti kitaip.	
Ženkla įspėjantys apie poreikį pritaikyti ugdymą	retai naudoja realius daiktus žaidimo tikslams, nežaidžia siužetinių žaidimų; kalba per daug realistiškai, joje nėra fantazijos net kūrybai atvirose situacijose (sekant grupėje pasaką ir pan.); susiduria su sunkumais vaizduodamas veikėjus, veiksmus; pažodžiui suvokia perkeltinę kalbą; nelabai supranta juokus; piešdami, konstruodami užstringa ties vienu būdu, spalva, forma ir pan.; mažai kuo domisi (interesai apsiriboja viena siaura sritimi, nepavyksta sudominti kita veikla); kūrybinėse situacijose vaiko pasiūlymai, pastebėjimai

	kasdieniški, neoriginalūs; nekuria įdomių žodžių; nežaidžia kurdamas melodiją, dainelę.
Mokėjimo mokytis pasiekimai	
Vertybinė nuostata	Esminis gebėjimas
Noriai mokosi, džiaugiasi tuo, ką išmoko.	Mokosi žaisdamas, stebėdamas kitus vaikus ir suaugusiuosius, klausinėdamas, ieškodamas informacijos, išbandydamas, sprenddamas problemas, kurdamas. Įvaldo kai kuriuos mokymosi būdus, padeda suprasti mokymosi procesą.
<p>1-asis žingsnis. Reaguoja į kalbinimą, mimiką, žaislus, daiktus. Stebi ir susitapatina, mėgdžioja, siekia išgauti tą patį rezultatą. Pradedą tyrinėti žaislus ir daiktus visais pojūčiais.</p>	
<p>2-asis žingsnis. Nori naujų įspūdžių, todėl aktyviai domisi aplinkos daiktais – juda, norėdamas paimti, pasiekti, išbandyti žaislus ar daiktus.</p> <p>Patraukia, pastumia, paridena, įdeda daiktus ir stebi, kas vyksta, bando pakartoti pavykusį veiksą. Stebi, mėgdžioja, klausia.</p>	
<p>3-iasis žingsnis. Veikia spontaniškai ir tikėdamasis tam tikro rezultato.</p> <p>Klausia, kaip kas nors vyksta, kaip veikia, atidžiai stebi, bando. Modeliuoja veiksmus ir siužetinio žaidimo epizodus.</p>	
<p>4-asis žingsnis. Pasako, parodo, ką nori išmokti. Mėgsta kūrybiškai žaisti, veikti, siūlo žaidimų ir veiklos idėjas, imasi iniciatyvos joms įgyvendinti, pastebi ir komentuoja padarinius. Pasako, ką veikė ir ką išmoko.</p>	
<p>5-asis žingsnis. Norėdami ką nors išmokti pasako, ko nežino ar dėl ko abejoja. Drąsiai spėja, bando, klysta ir taiso klaidas, klauso, ką sako kiti, pasitikslina. Aptaria padarytus darbus, planuoja, ką darys toliau.</p>	
<p>6-asis žingsnis. Kalba apie tai, ką norėtų išmokti, ką darys, kad išmoktų, numato, ką veiks toliau, kai išmoks. Laiko save tikru mokiniu, atradėju. Drąsiai ieško atsakymų į klausimus, rodo iniciatyvą iškeliant ir sprendžiant problemas. Išsiaiškina, kokios informacijos reikia, randa reikiamą informaciją įvairiuose šaltiniuose, pvz., enciklopedijose, žinyuose. Siūlo ir jungia idėjas bei strategijas joms įgyvendinti. Pasako, ką jau išmoko, ką dar mokosi, paaiškina, kaip mokėsi, kaip mokysis toliau.</p>	
Ženkliai įspėjantys apie poreikį	tik trumpam (2–3 kartus trumpiau nei bendraamžiai) sutelkia dėmesį į atliekamą veiklą; ypač judrus, nenustygsa vietoje; susiduria su sunkumais kopijuodami kitų vaikų veiksmus, elgesį, kalbėjimą; vengia

<p>pritaikyti ugdymą</p>	<p>žaidimų, reikalaujančių įsiminti ir atgaminti informaciją; nuolat kartoja tas pačias klaidas net pakartotinai paaiškinus; blogai išgirsta instrukciją, todėl jos nesupranta ir užduotį atlieka savaip; mažai domisi knygelėmis, paveikslėliais; neklausinėja, norėdamas sužinoti daugiau; nepritaiko žinių ir gebėjimų pasikeitusiose situacijose; sutikęs kliūtį veikloje, neieško jos įveikimo būdų (meta žaidimą, pasišalina); menkai tyrinėja aplinką, naujus daiktus, jais nesidomi, nemanipuliuoja norėdamas iširti; išmokto veiksmo (veiklos) negali pakartoti su kitais daiktais ar (ir) kitomis sąlygomis; nepritaiko žinių ir gebėjimų pasikeitusiose situacijose; nepastebi, kad sėkmingai atliko veiksmą ar užbaigė veiklą (negeba įvertinti veiklos rezultato); mažai klausia apie veiklos, reiškinių, daikto paskirtį, prigimtį, veikimo būdą; dalyvaudamas kūrybiniuose žaidimuose laikosi įprastų, gerai žinomų veiksmų sekos, mėgdžioja kitus; kalbėdamas retai pasako, ką veiks toliau, kaip tai darys; nemoka panaudoti gautos informacijos savo veikloje; negeba savarankiškai planuoti veiklos.</p>
---------------------------------	---

Įgyvendinant ugdymo turinį, taikomi mokytojo ir vaiko sąveika grįsti metodai.

4.1. UGDYMO METODAI IR PRIEMONĖS

Žaidimas. Tai – pagrindinė vaikų veikla ir ugdymosi metodas, padedantis realizuoti svarbiausius vaiko poreikius: bendravimo, judėjimo, kūrybos, pažintinius. Mokytojas sudaro sąlygas vaikams plėtoti įvairius žaidimus.

STEAM veiklos. STEAM veiklos ugdo vaikų gebėjimus gamtos mokslų, matematikos, menų, technologijų ir inžinerijos srityse, yra paremtos natūraliu vaiko domėjimusi, kaip „veikia“ jį supantis pasaulis, polinkiu kurti daiktus ir tikrinti, kaip jie veikia.

Aktyvūs ugdymo metodai:

- **Naratyvinis žaidimas.** Vaizduote paremtas vaikų grupės vaidmenų žaidimas, kurio metu vaikai su mokytojais kuria bendrą siužetą ir patiria naratyvinio žaidimo nuotyki.
- **Minčių lietus.** Vaikai skatinami išsakyti savo nuomonę tam tikru klausimu, nekritikuojant draugų sumanymų.
- **Interviu.** Vaikai mokomi rinkti informaciją, užduoti klausimus ir atsakyti į juos.
- **Svečias.** Vaikams smagu sulaukti grupėje svečių: profesijų atstovai, įstaigos darbuotojai, šeimos nariai ir kt.), kurie perteikia informaciją, žaidžia su vaikais.

- **Personažas.** Pas vaikus „atvyksta“ įvairūs žaisliukai ar suaugęs žmogus persirengia koku nors personažu. Skirta ugdymosi motyvacijai žadinti.
- **Paslapčių dėžutė.** Slepiami įvairūs daiktai, paveikslėliai. Vaikai turi atspėti, kas paslėpta. Lavina vaikų pojūčius, vaizduotę, kalbą.
- **Kamuoliukas.** Pratinama išklaudyti kitą žmogų. Kalbėti gali tik tas, kas turi kamuoliuką.
- **Kalbantys pirštukai.** Vaikai pirštukais imituoja skaitomą tekstą.
- **Namų užduotys.** Grupėje suformuojamos užduotys, kurias vaikas su tėvų pagalba atlieka namuose ir pristato grupės draugams.
- **Keliaujantis žaislas.** Vaikų pasirinktas žaislas keliauja į šeimas, užrašomi „žaislo nuotykių“, pristatomi grupėje.
- **Sportinės veiklos metodai:** trikrepsis, futbolas, estafetės, fiziniai pratimai.

Ikimokyklinio ugdymo mokytojas renkasi kontekstų kūrimo būdus, kaip vaikus įtraukti į ugdymąsi:

- smalsumą, tyrinėjimus, kūrybinę raišką skatinančios aplinkos modeliavimas;
- vaikų dėmesį patraukiančių priemonių parinkimas ir vaikus įtraukiančių situacijų kūrimas, stengiantis atliepti vaikų domėjimosi įvairovę;
- stebėjimas, ką ir kaip veikia vaikai, vaikų veiklos dokumentavimas, dialogas su vaikais, juos padrašinant tolesniems, netikėtiems tyrinėjimams;
- skatinimas mąstyti, plėtoti savo idėjas, naudojant įvairias medžiagas, priemones, pakeičiant situaciją;
- vaikų drašinimas tikrinti ir tas savo idėjas, teorijas, vaizduotės produktus, kurie, suaugusiųjų akimis, yra nereikšmingi ar klaidingi;
- dialogų tarp kontrastingų dalykų kūrimo strategijos taikymas;
- provokacijos, iššūkio situacijos kūrimas;
- tyrinėjimo, kūrybos situacijų kontrolės perleidimas vaikams;
- klausimų uždavimas, siekiant padėti vaikams rasti žodžius savo idėjoms išreikšti;
- atvirieji klausimai vaikams apie tai, ką jie atliko, kas nutiko ir kt., užduodami pagal vaiko supratimą, sekant jo mąstymo eigą;
- skatinimas pabandyti tai, ką daro kitas, diskutuoti;
- vaizduotės, prisiminimų, „mąstymo rankomis“, „mąstymo visu kūnu“, „įkūnytojo mokymosi“, uoslės ir kitų pojūčių įtraukimas;
- pakankamai laiko vaikams mąstyti, tyrinėti ir kt. skyrimas.

Ugdymo(si) aplinka – trečiasis ugdytojas. Ugdymuisi naudojamos įstaigos vidaus, kiemo bei Garliavoje ir netoli jos esančiomis fizinėmis bei socialinėmis erdvėmis. Ugdymo(si) erdves kuria ir atnaujina mokytojai, vaikai, kiti bendruomenės nariai. Grupės aplinka suskirstytos į logiškai apibrėžtas mažesnes erdves, kuriose logiškai sudėliojamos priemonės. Darželio bendrosios erdvės pritaikytos vaikų poreikiams (žr. 7 lentelė).

Vidaus ugdymo(si) erdvės

7 lentelė

Grupė	Mokytojos atsižvelgdama į vaikų amžių, poreikius kuria ugdomąją aplinką ir numato priemones, kurių reikia įsigyti. Ugdymui naudojamos visos grupės erdvės: žaidimų kambarys, miegamasis, prausykla, rūbinė. Priemonės išdėstomos logine tvarka, vaikams lengvai prieinamose vietose. Priemonės estetiškos, saugios, mobilios. 3-5 m. vaikams įrengta vieta asmeninoms priemonėms susidėti. Erdvės mobilios, kintančios. Rekomenduojamos erdvės: bibliotekėlė, kūrybinių - vaidmeninių, teatrinių žaidimų vieta, konstravimo, meninės raiškos, tyrinėjimų, sportinės veiklos ir vaikų atsineštų iš namų žaislų vieta, nusiramavimo „Noriu pabūti vienas“ vieta ir kt.
	Priemonės ugdymui: socialiniams įgūdžiams (lėlės, vežimėliai, baldai, indeliai, gyvūnų figūrėlės, automobiliai ir kt.), inžineriniam mąstymui (kaladėlės, konstruktoriai), loginiam mąstymui (loto, dėlionės, domino, šaškės, šachmatai, mozaikos, įvairūs galvosūkių), priemonės eksperimentavimui, tyrinėjimui (padidinimo stiklai, žibintuvėliai, mėgintuvėliai, laikrodžiai, pipetės, triukšmo lygio matuoklis, svarstyklės ir kt.), aktyviai sportinei veiklai (kėgliai, kamuoliai, lankai, kaspiniai ir kt.), meninei nuovokai ir išprusimui (įvairaus formato, dydžio, storio, faktūros, spalvos popierius, plastilinas, molis, lipdymo tešla, įvairiarūšiai tapybos dažai, gvašas, įvairūs pieštukai, kreidelės, teptukai, žirklys ir kt.), socialiniam emociniam ugdymuisi (Kimochis personažai, pykčio kilimėliai, emocijų raiškos kortelės ir kt.), pojūčių lavinimui (sensorinės, terapinės priemonės). Interaktyvūs žaislai, priemonės (bitutės, grindys, lentos, stalai), antrinės žaliavos (siūlai, medžiagų atraižos, dėžutės, popieriaus rulonėliai, kamštukai ir kt.), gamtinė medžiaga (akmenukai, plunksnos ir kt.), informacijos šaltiniai (knygos, enciklopedijos, žurnalai, plakatai, planšetiniai kompiuteriai ir kt.), techninė įranga (kompiuteris, projektorius), Lietuvos Respublikos atributika (vėliava, herbas, žemėlapis), priemonės pagal grupės vaikų.
Salė	Salė pritaikyta vaikų pramoginei, kūno kultūros valandėlėms, sportinei veiklai, susitikimams su svečiais.

Priemonės: muzikos instrumentai, vaikams muzikavimui skirtos priemonės, muzikinis centras, garso įrašai, kamuoliai, lankai, virvutės, šokdynės, kaspiniai, projektorius ir kt.	
Logopedo kabinetas	Pritaikytas vaikų, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, individualiai ar veiklai grupelėje.
Priemonės: specialiosios mokymo priemonės, vaizdinės, techninės, demonstracinės, skaitmeninės mokymo priemonės, žaislai, daiktai, medžiagos, žaidimai.	
Psichologo kabinetas	Pritaikytas individualiam darbui su vaiku, šeima.
Priemonės: smėlio terapijos priemonės, „Šeimos namas“, emocijų kilimas, plakatai, įvairūs žaidimai, knygelės, piešimo priemonės ir kt.	
Kitos darželio vidaus erdvės	Darželio koridoriuose vaikų kūrybinių darbų, teminės foto parodos. Darbuotojų darbo vietos ir jose esančios darbo priemonės (virtuvė, kabinetai). Senovinių rakandų ir įrankių ekspozicija. Stebėjimo erdvė - „Akvariumas“, „Orchidėjų alėja“. Priemonės ant grindų: „Gyvūnų pėdutės“, Raidžių gėlė“, „Natos“, „Saugaus eismo ženklai“, „Skaičiai“, „Emocijos“.

Kiemo teritorija suskirstyta į 15 edukacinių erdvių: „Muzikos pievelė“, „Paspirtukų trasa“, „Žaidimai ant asfalto“, „Nykštukų slėnis“, „Sveikatos centras“, „Daržas-sodas“, „Teatrinė erdvė“, „Pamiškė“, „Pasakų miškas“, Sporto aikštelė“, „Mokyklėlė po beržu“, „Draugystės aikštelė“, „Smėlio laboratorija“, „Augalų sala“, „Vabzdžių viešbutis“. Lauke įrengtas edukacinių erdvių planas, kuriame vaikai kartu su mokytoja grupės simbolio kortele pasižymi buvimo vietą (žr. 1 priedas) ir vysto įvairias ugdomasias veiklas.

5. UGDYMO PASIEKIMAI IR JŲ VERTINIMAS

Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų vertinimas lopšelyje-darželyje atliekamas vadovaujantis „Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašu“. Vertinimo paskirtis – pažinti kiekvieną vaiką, jo individualumą, patirtį, galimybes, numatyti tolesnio ugdymosi perspektyvas ir pritaikyti ugdymosi procesą vaikų grupei. Vaikai vertinami per 18 ugdymosi pasiekimo sričių, laikantis nuostatos, kad kiekvienas vaikas pažangos link juda savo tempu. Pasiekimų sritys apima visus svarbiausius vaiko amžiaus tarpsnio pasiekimus, kurie sudaro pamatą socialinės, sveikatos, pažinimo, komunikavimo, meninės, mokėjimo mokytis kompetencijoms ugdyti. Sričių visuma laiduoja sėkmingą vaiko asmenybės ugdymąsi.

- Sveikatos saugojimo kompetencijos ugdymas(is) – orientuota į nuostatas augti sveikam ir stipriam, siekio rūpintis savo ir kitų sveikata bei saugia aplinka formavimą.
- Socialinės kompetencijos ugdymas(sis) – gyventi ir būti drauge, kartu.
- Kalbos ir komunikavimo kompetencijos ugdymas(is) – klausytis, kalbėti, bandyti skaityti, rašyti, išreiškiant save ir bendraujant su kitais.
- Pažinimo kompetencijos ugdymas(is) – tyrinėti ir atrasti pasaulį.
- Meninės kompetencijos ugdymas(is) – įsivaizduoti, pajauti, kurti, grožėtis.
- Mokėjimo mokytis kompetencijos ugdymas(is) – mokymasis žaidžiant, stebint kitus vaikus ir suaugusiuosius, klausinėjant, ieškant informacijos, išbandant, sprendžiant problemas, kuriant, įvaldant kai kuriuos mokymosi būdus, suprantant mokymosi procesą.

Ikimokyklinio amžiaus vaikai įstaigoje įvertinami du kartus metuose: rudenį (ar naujai atvykus į grupę) ir pavasarį. Pirmas vertinimas – rugsėjo, antras vertinimas – gegužės mėnesį. Grupės vaikų ugdymosi pažanga aptariama mokytojų tarybos posėdyje mokslo metų pabaigoje.

Siekiant geriau pažinti vaiką ir jo šeimą, tėvams (globėjams) siūloma užpildyti anketą „Anketa tėveliams“ (2 priedas). Stebima ir fiksuojama naujai atvykusių vaikų adaptacija (3 priedas) ir kartu su tėvais (globėjais) įvertinami vaiko gebėjimai.

Ugdymo pasiekimų vertinimas - nuolatinis procesas. Vaiko pasiekimai fiksuojami įvairiose situacijose. Vaiko pasiekimų įrodymai kaupiami asmeniniame pasiekimų aplanke. Pasiekimų aplankas turi būti estetiškas, informatyvus viršelis (vaiko vardas, darželio, grupės pavadinimas, metai, mokytojų vardai). Sukaupta informacija pozityvi, atskleidžianti vaiko gebėjimus įvairiose kompetencijose. Įrodymais gali būti vaiko veiklos nuotraukos, meninės veiklos darbeliai su mokytojos komentaru, vaiko žodinė kūryba, kūrybinės užduotys, vaiko mintys, vaiko veiklos ir elgesio aprašai. Vaiko kasdieniniai pasiekimai taip pat fiksuojami elektroniniame dienyne „Mūsų darželis“ „Ugdytinų pasiekimų fiksavimo forma“ (4 priedas). Vaiko individualūs ir grupės vaikų pasiekimai matomi diagramose, lentelėse ir kt., duomenys analizuojami, lyginami rudens ir pavasario įvertinimo rezultatai (6 priedas).

Vaikų pasiekimus vertina mokytojai, pagalbos mokiniui specialistai, tėvai ir patys vaikai. Mokytojas skatina vaikus dalyvauti įsivertinant įvairias veiklas individualiai, grupelėse, padeda vaikams susivokti, kas jiems sekasi gerai, kur reikalinga pagalba. Pokalbio su vaiku metu mokytoja siekia išsiaiškinti, kaip vaikas geba išsakyti mintis, samprotavimus. Atsižvelgdama į vaiko pasiekimų rezultatus, mokytoja planuoja tolimesnį vaiko ugdymąsi.

Vaikai, turintys kalbos ir kalbėjimų sutrikimų, vertinami rugsėjo, sausio ir gegužės mėnesiais pagal kalbos vertinimo korteles. Vertinimą vykdo logopedai, vertinimo rezultatus pristato vaiko gerovės komisijoje.

Tėvai (globėjai) kiekvieną dieną informuojami apie vaiko sėkmes ir gegužės mėnesį apie padarytą vaiko ugdymosi pažangą. Tėvai ir mokytojai suderina laiką dėl vaiko pažangos aptarimo ir susitinka pokalbiui (5 priedas). Po pokalbio vaiko pasiekimų aplankas atiduodamas į šeimos archyvą.

6. NAUDOTA LITERATŪRA IR INFORMACIJOS ŠALTINIAI

1. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija. Vilnius, 2011.
2. Geros mokyklos koncepcija, patvirtinta Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2015 gruodžio 21 d. įsakymu Nr. V-1308.
3. Ikimokyklinio ugdymo programų kriterijų aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2011 m. birželio 7 d. įsakymu Nr.V-1009 redakcija.
4. Lietuvos respublikos švietimo ir mokslo ministerijos metodinės rekomendacijos ikimokyklinio ugdymo programai rengti. Švietimo aprūpinimo centras, 2006.
5. Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašas. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija. Švietimo aprūpinimo centras, 2014.
6. Bendroji priešmokyklinio ugdymo (si) programa. Švietimo aprūpinimo centras, 2014.
7. Ikimokyklinio ugdymo metodinės rekomendacijos. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija. Švietimo aprūpinimo centras, 2015.
8. Žaismė ir atradimai. Rekomendacijos ikimokyklinio ugdymo pedagogui. Vadovas pedagogui. Vilnius, 2021.
9. Pakylėta kasdienybė. Žaismė ir atradimai. Rekomendacijos ikimokyklinio ugdymo pedagogui. Nacionalinė švietimo agentūra, 2021.
10. Burškaitienė, R. STEAM ugdymas: patarimai ir idėjos, kaip ugdyti darželinuką: 5 raidžių koncepcija ir praktinės užduotys. Šviesa, 2019.
11. Diane Szarkowicz. Stebėjimas ir refleksija vaikystėje, 2006.
12. Ikimokyklinio ir (ar) priešmokyklinio ugdymo programas vykdančių mokyklų veiklos kokybės įsivertinimo metodika (projektas).
13. Naudingos nuorodos:
 Tema/projektas. Aš darželyje
www.youtube.com/watch?v=I2mILCY1DsA (Dvi draugės išdykėlės).
www.youtube.com/watch?v=IDxolN1ynT0 (Dangus griūva).
www.youtube.com/watch?v=yXc2wEDvBNg (Varna ir sūris).
www.youtube.com/watch?v=TtIJrcmXNM (Saulė ir mėnulis).

www.youtube.com/watch?v=yRd8bAxm7us (Kucikų įkurtuvės).

www.youtube.com/watch?v=GIFUGYt1JWs (Apie debesėlį).

www.youtube.com/watch?v=IRH_YOxUvh8 (Mažoji katytė).

www.youtube.com/watch?v=iM4q1-VtMVA (Kaip ežiukas su meškiuku gaudė rudenį).

www.pasakos.lt/terapines-pasakos-mikutis-darželyje/ (Terapinė pasaka Mikutis darželyje).

Tema/projektas. Mano šeima

www.youtube.com/watch?v=enr7m1cNP6A (Pasaka apie šeima).

www.youtube.com/watch?v=Yky9KQsMISs (Aš ir mano šeima).

www.youtube.com/watch?v=LKVXHJvDk-c (Aš, mano šeima ir Lietuvos istorija).

www.youtube.com/watch?v=lc1l2WxV1LY (Pirštukų šeima).

www.youtube.com/watch?v=kxr5-xjiboU (Giminės medis).

Tema/projektas. Saugus eismas

www.youtube.com/watch?v=sUo3njbogw0 (Dainelė apie šviesoforą).

www.youtube.com/watch?v=JdGCV2xHnRw (Saugus elgesys kelyje).

www.youtube.com/watch?v=cGMayUY6jY&list=PL45dY43WwGvXuX_dImT4Dl_Ta0duHun0u&index=9 (Apie atšvaitų dėvėjimą tamsiu paros metu).

<https://www.buksauguskelyje.lt/> (Pasitikrink, ką žinai apie saugų eismą).

www.pinterest.com/pin/2040762322970435/ (Antrinių žaliavų naudojimas darbeliams).

www.pinterest.com/pin/33847434683824012/ (Sensoriniai užsiėmimai eismo tematika).

Tema/projektas. Mane supanti gamta

<https://www.youtube.com/watch?v=vRiwzVseLCE> (Pažintinis filmas).

gamtosknyga.lt/leidinys/lietuvos-raudonoji-knyga (Knyga apie augalus).

www.youtube.com/watch?v=awzMok3fT-U (Lietuvos miškų žvėrių balsai).

www.youtube.com/watch?v=RA2jmA4x8Fw (Lietuvos miškų paukščiai).

www.youtube.com/watch?v=-6IjRD1Ro0 (Lietuvos gamta).

www.youtube.com/watch?v=8sNLRx1_dIA (Atspėk paukštelį pagal jo balselį).

www.youtube.com/watch?v=ae6UaHBA1n4 (Žaidimas „Man patinka visos gėlės“).

PRIEDAI

1 priedas

ANKETA TĖVELIAMS

1. Vaiko vardas, pavardė, gimimo data.....
2. Namų adresas.....
3. Kontaktai

	Mama (globėja)	Tėvas (globėjas)
Telefono numeris		
<i>elektroninis paštas</i>		

4. Ką turėtume žinoti apie Jūsų vaiką? (*pakomentuokite*)

- Kokios pagalbos reikia jūsų vaikui
- Kurių maisto produktų reikėtų vengti.....
- Ar namuose miega dienos metu.....
- Kokiomis ligomis dažniausiai serga.....
- Kokia veikla patinka.....
- Kaip bendrauja su vaikais.....
- Kita.....

5. Kokius lūkesčius siejate su mūsų įstaiga? (*pažymėkite +*) Vaikas:

- bus globojamas, saugomas, maitinamas, kol tėvai dirbs ar bus kitaip užimti.
- įgys įvairių gebėjimų, žinių, teigiamų nuostatų.
- turės galimybę žaisti, bendrauti su bendraamžiais.
- taps savarankiškesni.
- ateityje lengviau adaptuosis mokyklos aplinkoje.
- kita.....

6. Informaciją apie vaiko ugdymą(si) pageidaujate gauti: (*pažymėkite +*)

- kalbėdamiesi su mokytojais, specialistu individualiai.
- bendraudami su savo vaiku.
- per elektroninį dienyną „Mūsų darželis“.
- kartu su mokytoju analizuodami vaiko pasiekimų medžiagą (kūrybiniai darbeliai, testai, užduotys, foto ir t.t.).

- kita.....

7. Galima Jūsų pagalba ugdant vaiką: *(pažymėkite +)*

- kartu su mokytojais ir vaikais talkinti išvykoje už įstaigos ribų.
- organizuoti grupės vaikams veiklas(muzikuoti, sekti pasakas, sportuoti ir t.t).
- iškepti pyragą, gaminti žaisliukus ar pan.
- kopijavimo paslaugos.
- skirti 1,2% pajamų mokesčio.
- kita.....

8. Kam patikite pasiimti vaiką iš įstaigos? *(pažymėkite +)*

- broliams, seserims, vyresniems, nei 14 metų.
- seneliams.
- kita.....

ADAPTACIJOS ĮVERTINIMAS

Vaiko vardas, pavardė

Gimimo data

Atvyko į grupę

Eil. Nr.	Teiginys	Įvertinimas			
		sav.	sav.	sav.	sav.
1.	Nenoriai atsisveikina su tėvais.				
2.	Lengvai atsisveikina su tėvais.				
3.	Bendrauja tik su suaugusiais.				
4.	Noriai bendrauja, domisi vaikais.				
5.	Nenori bendrauti su vaikais.				
6.	Domisi grupėje esančiais žaislais.				
7.	Nesidomi žaislais.				
8.	Žaidžia pats vienas.				
9.	Atsisako valgyti.				
10.	Pagal gebėjimus savarankiškai valgo				
Išvados	(Pažymime, kada (1, 2, 3 ar 4sav.) vaikas adaptavosi. Jei per mėnesį vaikas nesiadaptuoja, bendradarbiaujame su specialistais, ieškome metodų, formų kurie padėtų vaikui adaptuotis).				

(Jei 2,4,6,10 teiginius vertiname teigiamai (+), tikėtina, kad vaikas adaptavosi)

Mokytoja

(vardas, pavardė)

UGDYTINIO PASIEKIMŲ FIKSAVIMO FORMA

elektroniniame dienyne „Mūsų darželis“

Vardas, pavardė, amžius.....

Data.....

Ugdymo sritis/ Žingsnis	Vaiko pasiekimai	Prisegtukas (foto)
Savivoka ir savigarba		
Emocijų suvokimas, raiška		
Savireguliacija, savikontrolė		
Santykiai su suaugusiais		
Santykiai su bendraamžiais		
Mokėjimas mokytis		
Iniciatyvumas ir atkaklumas		
Kūrybiškumas		
Problemų sprendimas		
Tyrinėjimas		
Aplinkos pažinimas		
Skaičiavimas ir matavimas		
Sakytinė kalba		
Rašytinė kalba		
Fizinis aktyvumas		
Kasdieninio gyvenimo įgūdžiai		
Estetinis suvokimas		
Meninė raiška		

POKALBIŲ SU TĖVAIS GRAFIKAS

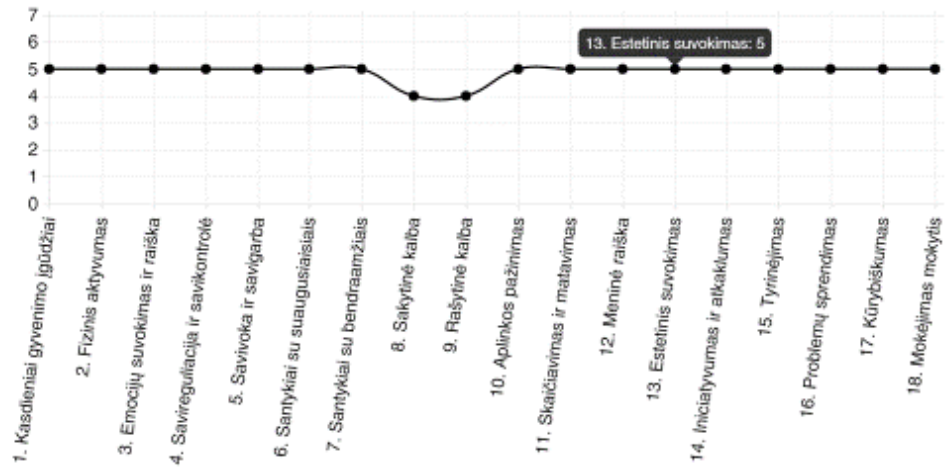
..... grupė

Eil. Nr.	Vaiko vardas, pavardė	Tėvo (globėjo) vardas, pavardė	Data, laikas	Dalyvavimas patvirtinamas parašu.
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				
6.				
7.				
8.				
9.				
10.				
11.				
12.				
13.				
14.				
15.				
16.				
17.				
18.				
19.				
20.				

*Tėvams rodoma tik su jo vaiku susijusi informacija, uždengiant kitų vardus ir pavardes.

INDIVIDUALI VAIKO PASIEKIMŲ DIAGRAMA

Ugdymo pasiekimai ir jų vertinimas „Vaiko ugdymosi pasiekimų sritys ir žingsniai“
(diagrama, pildoma po vaiko stebėjimo rudenį ir pavasarį).

Ikimokyklinio ugdymo programą „Vaikystės takeliu vedini“ rengė, Kauno r. Garliavos lopšelio-darželio „Eglutė“ direktoriaus 2022 m. vasario 3 d. įsakymu Nr. V(1.3)-9 patvirtinta darbo grupė:

Lina Adomaitienė, ikimokyklinio ugdymo vyr. mokytoja,

Lina Dambrauskienė, ikimokyklinio ugdymo vyr. mokytoja,

Jūratė Furmanavičienė, ikimokyklinio ugdymo vyr. mokytoja,

Agnė Zakarevičienė, ikimokyklinio ugdymo vyr. mokytoja.

Darbo grupės koordinatorius Danutė Jankauskienė, direktorės pavaduotoja ugdymui